

Przegląd Prawa Egzekucyjnego

Nr 9/2020

ISSN 1731-030X

W numerze:

Grzegorz Wolak

Egzekucja sądowa ze wszystkich udziałów
w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu

Tomasz Czech

Zaliczanie środków pieniężnych wpływających
na zajęty rachunek bankowy na spłatę kredytu w rachunku

CURRENDA

Przegląd Prawa Egzekucyjnego

PRZEGŁĄD PRAWA EGZEKUCYJNEGO

Miesięcznik

KOMITET REDAKCYJNY:

REDAKTOR NACZELNY

Prof. dr hab. Sławomir Cieślak

REDAKTORZY TEMATYCZNI

Prof. dr hab. Janusz Jankowski – prawo postępowania egzekucyjnego

Dr Tomasz Banach – prawo dotyczące ustroju samorządu komorniczego

REDAKTOR PROWADZĄCY I JĘZYKOWY

Mgr Magdalena Ruzicka – język polski

SEKRETARZ REDAKCJI

Mgr Magdalena Ruzicka

RADA NAUKOWA

PRZEWODNICZĄCY

Prof. dr hab. Janusz Jankowski

CZŁONKOWIE

Członkowie:

Dr Elena Borisova

Prof. dr Laura Ervo

Prof. dr hab. Svetlana Fursa

Prof. dr Yevhen Fursa

Prof. Viktória Harsági

Prof. dr hab. Andrzej Jakubecki

Prof. dr Johann Kindl

Prof. dr hab. Vytautas Nekrošius

Prof. dr Álvaro Pérez Ragone

Prof. Joan Picó i Junoy

Prof. Ricardo Sichel

Dr John Sorabji

Dr hab. Dmitriy Toumanov

Dr hab. Vladimir Yarkov

Dr Tomasz Banach

Dr Anna Barańska

Prof. UŁ dr hab. Michał Krakowiak

Dr Rafał Łyszczek

Dr Mariusz Sorysz

LISTA RECENZENTÓW CZASOPISMA

Prof. Natalie Fricero

Prof. O.P Jindal Global University (Indie) dr hab. Agnieszka Góra-Błaszczkowska

Prof. dr hab. Elwira Marszałkowska-Krześ

Prof. UW r dr hab. Izabella Gil

Prof. UAM dr hab. Andrzej Jarocho

Wersją pierwotną czasopisma jest wersja drukowana.

Redakcja nie zwraca niezamówionych tekstów oraz zastrzega sobie prawo do skracania tekstów. Uprzejmie informujemy, że przesłanie tekstu artykułu czy opracowania na adres redakcji wiąże się ze zgodą na jego ewentualne opublikowanie na łamach czasopisma i przeniesieniem na wydawnictwo przysługujących do niego praw autorskich. W przypadku zaistnienia okoliczności uniemożliwiających przeniesienie praw autorskich do tekstu na wydawcę, autor zobowiązany jest niezwłocznie powiadomić o tym fakcie redakcję. Redakcja zastrzega sobie także prawo do dokonywania w nadesłanych tekstach skrótów, poprawek stylistycznych, językowych i interpunkcyjnych, wprowadzania śródtytułów, a także innych zmian, niemających jednak wpływu na ich zawartość merytoryczną. Tezy zawarte w artykułach stanowią wyraz poglądów autorów i nie muszą odzwierciedlać poglądów Redakcji.

Nakład 600 egz.

Sopot 2020

© Copyright by

Currenda Spółka z o.o.

ISSN 1731-030X

Currenda Sp. z o.o.

al. Niepodległości 703A, 81-853 Sopot

e-mail redakcji: ppe@currenda.pl

Sekretarz redakcji: Magdalena Ruzicka

Kontakt mailowy do red. prowadzącego: magdalena.ruzicka@currenda.pl

tel.: 664 962 310; 58 550 38 75

www.sklep.currenda.pl

www.currenda.pl/przegląd

W NUMERZE:

ARTYKUŁY

- 5 Egzekucja sądowa ze wszystkich udziałów w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu**
Judicial Execution on All Shares in Cooperative Society Ownership Right to the Premises
dr hab. prof. WSPiA Grzegorz Wólak, Katedra Prawa Cywilnego i Prawa Pracy WSPiA Rzeszowskiej Szkoły Wyższej w Rzeszowie; Wiceprezes i Przewodniczący IV Wydziału Pracy Sądu Rejonowego w Stalowej Woli
- 29 Zaliczanie środków pieniężnych wpływających na zajęty rachunek bankowy na spłatę kredytu w rachunku**
Allocation of Funds Paid to a Seized Bank Account for Repayment of a Loan Granted in this Account
dr Tomasz Czech
- 43 Zlecenie poszukiwania majątku dłużnika jako warunek żądania dalszego prowadzenia egzekucji (art. 801 § 4 k.p.c.)**
Instruction to Search for Debtor's Property as a Condition to Demand the Further Pursue of Enforcement (art. 801 § 4 Code of Civil Proceedings)
Aleksander Nowak, doktorant w Zakładzie Postępowania Cywilnego WPiA Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu
- 59 Court Orders from Ukraine and their Execution in the Territory of Other Countries: Theoretical and Practical Aspects**
Ukraińskie nakazy sądowe i ich egzekucja na terytorium innych państw: aspekty teoretyczne i praktyczne
Svetlana Belikova, Head of the Department for the Training of Prosecutors in the Representation of State Interests in the Court of the Institute for Special Training of the National Academy of Prosecution of Ukraine, Candidate of Law, Senior Counselor of Justice, Kiev, Ukraine

STRESZCZENIE **Egzekucja sądowa ze wszystkich udziałów w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu**

W opracowaniu omówiono problematykę przebiegu egzekucji sądowej ze wszystkich udziałów w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu. Poruszono kwestię, czy w takim przypadku sprzedaż licytacyjna winna obejmować poszczególne udziały w prawie rzeczowym ograniczonym, należącym niepodzielnie do kilku dłużników, czy też może powinna ona obejmować spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu jako całość, zwłaszcza gdy wierzyciel bądź wierzyciele złożyli wniosek o połączenie egzekucji z udziałów w jedno postępowanie (art. 926 § 1 k.p.c.). Autor artykułu odrzuca możliwość przekształcenia w takim przypadku egzekucji z udziałów w prawie rzeczowym w egzekucję z prawa jako całości, nawet wtedy, gdy złożono wniosek o takie połączenie.

Słowa kluczowe: egzekucja sądowa, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, udział w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu, licytacja

SUMMARY **Judicial Execution on All Shares in Cooperative Society Ownership Right to the Premises**

The paper will discuss the issues related to how judicial execution on all shares in cooperative society ownership right to the premises should proceed. The question is whether in such a case auctioning should include individual shares in this limited property right belonging indivisibly to several debtors, or whether it should include the cooperative society ownership right to the premises as a whole, especially when the creditor or creditors submitted a request to combine the execution of shares in one proceeding (art. 926 § 1 Code of Civil Procedure). The author rejects the possibility of transforming in this case the enforcement of shares in property right into the enforcement of the right as a whole, and also in the event when the request to combine the same was submitted.

Keywords: judicial execution, cooperative society ownership right to premises, share in cooperative society ownership right to premises, auction

Egzekucja sądowa ze wszystkich udziałów w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu

I. Wprowadzenie

W niniejszym opracowaniu omówiono problematykę egzekucji sądowej ze wszystkich udziałów w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu należących do różnych dłużników. Odniesiono się do kwestii, czy w sytuacji takiej egzekucji właściwe jest prowadzenie – w ramach jednego postępowania egzekucyjnego – licytacji poszczególnych udziałów, czy też sprzedaż licytacyjna powinna obejmować spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu jako całość. Rozważono problem, czy w przypadku opowiedzenia się za pierwszym zapatrywaniem, podstawę do odmowy udzielenia przybicia wylicytowanych udziałów może stanowić przeprowadzenie przez komornika jednej licytacji wszystkich udziałów w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu należących do różnych dłużników mimo: 1) braku pouczenia – przez komornika lub sędziego sprawującego nadzór nad przebiegiem egzekucji – wierzycieli bądź dłużników, występujących w sprawie bez adwokata lub radcy

prawnego, o możliwości złożenia wniosku o połączenie w jedno postępowanie egzekucji skierowanych do udziałów w tym prawie do lokalu (art. 926 § 1 k.p.c. i art. 5 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.), w konsekwencji czego wniosku takiego nie złożono; jak też: 2) niewydania postanowienia o połączeniu w jedno postępowanie kilku postępowań egzekucyjnych mających za przedmiot poszczególne udziały we wspólnym prawie, w sytuacji złożenia wniosku o takie połączenie (art. 926 § 1 k.p.c.).

Zagadnienia te były niedawno przedmiotem pytania prawnego do Sądu Najwyższego. Zostało ono skierowane przez sąd odwoławczy (Sąd Okręgowy w Szczecinie) w sprawie egzekucyjnej toczącej się z wniosku kilku wierzycieli w przedmiocie nadzoru nad egzekucją prowadzoną przez komornika sądowego w sprawach Km (...) z należących do dłużników J.P. i K.P. dwóch udziałów po 1/2 części w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego, dla którego prowadzona jest księga wieczysta, a znajdującego się w zasobach mieszkaniowych spółdzielni mieszkaniowej w P.¹ Postanowieniem z dnia 5 grudnia 2019 r. (III CZP 33/19)² Sąd Najwyższy odmówił

¹ W sprawie tej do udziałów wynoszących po 1/2, a należących do byłych małżonków K.P. i J.P. w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego zostały skierowane egzekucje prowadzone przez komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w S.; przy czym w sprawach Km (...) i Km (...) z wniosku Spółdzielni Mieszkaniowej „P.” z siedzibą w P. egzekucja prowadzona była z obu udziałów dłużników, a w sprawach Km (...), Km (...) i Km (...) – wszczętych na wniosek E. sp. z o.o. w W., F. spółki akcyjnej w W. oraz Kancelarii B. sp. z o.o. spółki komandytowej w W. – z udziału dłużnika K.P. Sąd Rejonowy w S. prowadzi nadzór nad egzekucją z udziału dłużnika K.P. (w sprawie IX Co [...]) oraz z udziału dłużniczki J.P. (w sprawie IX Co [...]). W dniu 25 kwietnia 2018 r. odbyły się drugie licytacje udziałów w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego dłużników; o godz. 10.30 odbyła się licytacja udziału należącego do dłużnika K.P., zaś o godz. 11.30 – licytacja udziału J.P. Sąd Rejonowy w S. postanowieniem z dnia 25 kwietnia 2018 r., IX Co (...), udzielił przybicia udziału w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego należącego do dłużnika K.P. na rzecz nabywcy P.O. za cenę 63 333,33 zł oraz kolejnym postanowieniem z tego dnia, X Co (...), udzielił przybicia udziału w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego należącego do dłużniczki J.P. na rzecz nabywcy S.S. również za cenę 63 333,33 zł. Dłużnicy zaskarżyli powyższe postanowienia zażaleniami. Wnosili o uchylenie postanowienia dotyczącego udziału każdego z nich i wydanie orzeczenia odmawiającego udzielenia przybicia. Sąd Okręgowy w S., przy rozpoznawaniu zażeń obojga dłużników łącznie, powziął wątpliwości, którym dał wyraz w zagadnieniu prawnym przedstawionym Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. (zob. kolejny przypis).

² W sprawie tej postanowieniem z dnia 18 marca 2019 r., II Cz 2006/18, niepubl., Sąd Okręgowy w Szczecinie przedstawił następujące zagadnienia prawne do rozstrzygnięcia:

udzielenia odpowiedzi na powyższe zagadnienia. Odmowa podjęcia uchwały w trybie art. 390 k.p.c. nie dezaktualizuje jednak tego problemu prawnego. W niniejszym artykule podjęto próbę jego rozwiązania.

2. Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu i udział w nim jako przedmiot egzekucji sądowej

Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu jest ograniczonym prawem rzeczowym³ uregulowanym, skądinąd szczątkowo, w ustawie z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych⁴. Powyższe prawo rzeczowe, w przeciwieństwie do spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego⁵, jest prawem zbywalnym, przechodzi na spadkobierców, a więc jest prawem dziedzicznym i – co istotne dla prowadzonych tu rozważań – **podlegającym egzekucji**⁶ (art. 17² ust. 1 u.s.m.).

„I. Czy w sytuacji prowadzenia egzekucji ze wszystkich udziałów w ograniczonym prawie rzeczowym – spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego, dopuszczalne są odrębne licytacje tych udziałów, czy sprzedaż licytacyjna winna obejmować spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu jako całość i czy taka decyzja wymaga wniosku o połączenie egzekucji z udziałów w jedno postępowanie (art. 926 § 1 k.p.c.)? 2. Czy brak pouczenia, przez komornika lub sędziego sprawującego nadzór nad przebiegiem egzekucji ze spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu dłużników, występujących w sprawie bez adwokata lub radcy prawnego, o możliwości złożenia wniosku o połączenie w jedno postępowanie egzekucji skierowanych do udziałów w spółdzielczym prawie do lokalu mieszkalnego (art. 5 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) może stanowić podstawę do odmowy udzielenia przybicia?”.

³ Katalog ograniczonych praw rzeczowych zawiera art. 244 k.c. Stanowi on, że ograniczonymi prawami rzeczowymi są: użytkowanie, służebność, zastaw, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu oraz hipoteka (§1). Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu oraz hipotekę regulują odrębne przepisy (§2).

⁴ T.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 845 ze zm.; dalej: ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych lub u.s.m.

⁵ Przedmiotem działalności spółdzielni mieszkaniowej jest m.in. budowanie lub nabywanie budynków w celu ustanowienia na rzecz członków spółdzielczych lokatorskich praw do znajdujących się w tych budynkach lokali mieszkalnych (art. 1 ust. 2 pkt 1 u.s.m.). **Spółdzielcze lokatorskie prawo do lokali ma za przedmiot jedynie lokale mieszkalne. Jest to prawo niezbywalne, nie przechodzi na spadkobierców i nie podlega egzekucji** (art. 9 ust. 3 u.s.m.). Przypomina prawo najmu, choć jest od niego prawem mocniejszym, z którym wiążą się uprawnienia i obowiązki wynikające z członkostwa w spółdzielni mieszkaniowej (określone w u.s.m. i statucie spółdzielni); zob. E. Gniewek, *Prawo rzeczowe*, Warszawa 2018, s. 269.

⁶ Postępowanie egzekucyjne służy przeprowadzeniu egzekucji. Egzekucja sądowa nie może bowiem odbyć się inaczej, jak tylko w ramach postępowania egzekucyjnego.

Na mocy przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw⁷ do zadań spółdzielni mieszkaniowych nie należy już „budowanie lub nabywanie budynków w celu ustanowienia na rzecz członków spółdzielczych własnościowych praw do znajdujących się w tych budynkach lokali mieszkalnych lub lokali o innym przeznaczeniu” (uchylony art. 1 ust. 2 pkt 1¹ u.s.m.). Przepis art. 7 tej ustawy nowelizującej jednoznacznie wskazuje, że po wejściu w życie jej przepisów spółdzielnia mieszkaniowa nie może ustanawiać spółdzielczych własnościowych praw do lokali. Uchylono konsekwentnie przepisy regulujące ustanawianie tego ograniczonego prawa rzeczowego (art. 17¹ ust. 1–5 i art. 17³–17⁵ u.s.m.). **Ustanowione wcześniej spółdzielcze własnościowe prawa do lokali pozostały jednak w mocy, nie zostały „skasowane”**. Nadal zresztą ten rodzaj prawa rzeczowego znajduje się w katalogu ograniczonych praw rzeczowych (art. 244 § 1 k.c.). Artykuł 7 ust. 2 przywołanej ustawy nowelizującej stanowi, że do istniejących w dniu wejścia w życie ustawy nowelizującej spółdzielczych własnościowych praw do lokali stosuje się przepisy tej ustawy. Niewątpliwie, jak słusznie zauważa w piśmiennictwie E. Gniewek, zamierzeniem ustawodawcy jest sukcesywne eliminowanie występujących w obrocie spółdzielczych własnościowych praw do lokali poprzez przyznanie członkowi spółdzielni lub osobie niebędącej członkiem spółdzielni, którym przysługuje to ograniczone prawo rzeczowe, roszczenia o zawarcie umowy przeniesienia własności lokali (art. 17¹⁴ u.s.m.)⁸. W przypadku zawarcia takiej umowy odrębna własność lokali zastępuje (wypiera) spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu.

Postępowanie egzekucyjne wszczyna wierzyciel, natomiast egzekucję – organ egzekucyjny. W postępowaniu egzekucyjnym, pomimo jego wszczęcia na skutek złożenia przez wierzyciela wniosku o wszczęcie egzekucji, z różnych powodów może nie dojść do wszczęcia egzekucji, a tym bardziej jej przeprowadzenia, np. w razie zwrotu wniosku, umorzenia postępowania egzekucyjnego, odrzucenia, czy też oddalenia wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego (zob. A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019, s. 24).

⁷ Dz.U. z 2007 r. Nr 125, poz. 873 ze zm.

⁸ Zob. E. Gniewek, *Prawo...*, *op. cit.*, s. 265.

Przepisy Kodeksu cywilnego w dziale poświęconym ogólnie ograniczonym prawom rzeczowym (art. 244–251 k.c.), jak też przepisy ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych **nie regulują problematyki wspólności własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu**. Na tej tylko podstawie nie da się jednak budować wniosku, że prawo to nie może przysługiwać niepodzielnie więcej niż jednej osobie, a więc być przedmiotem wspólności. Dla przykładu wskażmy na sytuacje, kiedy takie spółdzielcze prawo do lokalu nabywają tytułem dziedziczenia spadkobiercy uprawnionego bądź nabywają je wspólnie konkubenci. Problem ten jest jednak szerszy i nie dotyczy tylko tego ograniczonego prawa rzeczowego. Okazuje się, że ustawodawca uregulował w Kodeksie cywilnym jedynie wspólność prawa własności, czyli współwłasność. Ta ostatnia nie jest samoistnym prawem rzeczowym, lecz stanowi odmianę prawa własności⁹. Do współwłasności stosuje się wprost przepisy odnoszące się do własności. Analogicznie wspólność spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu stanowi jedynie odmianę tego ograniczonego prawa rzeczowego.

Brak regulacji prawnej wspólności praw innych niż własność (np. użytkowania wieczystego, użytkowania, najmu, majątkowych praw na dobrach niematerialnych) jest równoznaczny z występowaniem tzw. luk tetycznych, które wymagają wypełnienia poprzez analogię. W tym przypadku zastosowanie znajdują *per analogiam legis* przepisy o współwłasności. Warto tu odnotować pogląd E. Gniewka, który uznaje za wadliwie postawiony problem, czy przepisy o współwłasności winny być stosowane do wspólności innych praw analogicznie, czy jedynie odpowiednio, stwierdzając, że w razie luki prawnej stosujemy w trybie *analogiae legis* (rzadziej

⁹ Zob. np. E. Gniewek [w:] *System Prawa Prywatnego. Tom III. Prawo rzeczowe*, pod red. E. Gniewka, Warszawa 2013, s. 672–675; J. Ignatowicz, *Prawo rzeczowe*, Warszawa 1998, s. 126, E. Gniewek, *Prawo...*, *op. cit.*, s. 165; T.A. Filipiak [w:] T.A. Filipiak, J. Mojak, M. Nazar, E. Niezbecka, *Zarys prawa cywilnego*, Lublin 2006, s. 204. Z kolei Z.K. Nowakowski uważał, że współwłasność ułamkowa jest samoistnym stosunkiem prawnym, będącym prawem rzeczowym (*Idem* [w:] *System prawa cywilnego. Tom II. Prawo własności i inne prawa rzeczowe*, pod red. J. Ignatowicza, Ossolineum 1976, s. 384).

ex analogiae iuris) „odpowiednie” przepisy prawa¹⁰. Tym samym, przepisy o współwłasności mają szersze znaczenie i zastosowanie niż mogłoby to wynikać z ich podstawowego zakresu ujętego w księdze II Kodeksu cywilnego (art. 195 i n. k.c.). Jest to zapatrywanie zgodnie wyrażane w nauce i potwierdzone w judykaturze Sądu Najwyższego¹¹. Dla przykładu, w postanowieniu z dnia 22 stycznia 2015 r.¹² SN uznał za dopuszczalne zniesienie wspólności wierzytelności o ustanowienie użytkowania wieczystego nieruchomości. Wywiódł, że **wspólność może obejmować nie tylko własność, ale również inne prawa majątkowe; może dotyczyć dalszych praw rzeczowych (np. użytkowania, użytkowania wieczystego), względnych praw do rzeczy (np. najmu, dzierżawy), czy też praw obligacyjnych, w tym wierzytelności. W tych przypadkach nie można jednak mówić o współwłasności, lecz o wspólności praw**¹³. Skoro polskie ustawodawstwo cywilne nie zawiera przepisów regulujących wspólność praw, to uzasadnione jest stosowanie do niej w drodze analogii przepisów o współwłasności. Za niebudzącą wątpliwości SN uznał możliwość zniesienia wspólności prawa użytkowania wieczystego¹⁴. Skoro można znieść współużytkowanie wieczyste, to nieuzasadnione byłoby wyłączenie możliwości zniesienia wspólności wierzytelności będącej źródłem roszczenia o ustanowienie tego prawa. Sąd Najwyższy uznał, że wobec braku regulacji odnoszącej się do wspólności takiej wierzytelności, należy do niej stosować *per analogiam* przepisy

¹⁰ Zob. E. Gniewek [w:] *System...*, *op. cit.*, s. 663. Nie ma też przeszkód do analogicznego stosowania przepisów o zarządzie rzeczą wspólną i o korzystaniu z rzeczy wspólnej do współposiadania (por. uchwała SN z dnia 16 czerwca 1967 r., III CZP 45/67, OSNCP 1968/1/3; wyrok WSA w Warszawie z dnia 5 marca 2008 r., II SA/Wa 1932/07, Legalis).

¹¹ Zob. np. orzeczenie SN z dnia 15 grudnia 1958 r., 4 CO 22/58, OSPiKA 1960/6/164 z aprobowaną glosą A. Woltera; uzasadnienie uchwały SN z dnia 16 czerwca 1967 r., III CZP 45/67, OSNCP 1968/1/3; Z.K. Nowakowski [w:] *System...*, *op. cit.*, s. 390; J. Ignatowicz, *Prawo...*, *op. cit.*, s. 128; H. Witczak, A. Kawałko, *Prawo rzeczowe*, Warszawa 2009, s. 90.

¹² Postanowienie SN z dnia 22 stycznia 2015 r., I CSK 664/13, niepubl.

¹³ W praktyce często operuje się niestety pojęciem współwłasności co do przypadków wspólności innych praw niż własność; np. w orzeczeniach mowa jest o „zniesieniu współwłasności spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu”.

¹⁴ Zob. uchwała SN z dnia 19 stycznia 1971 r., III CZP 86/70, OSNCP 1971/9/147.

o współwłasności. Odrzucenie takiej dopuszczalności prowadziłyby do trudnego do zaakceptowania wniosku, że współuprawnieni z tytułu wierzytelności obejmującej roszczenie o ustanowienie prawa użytkowania wieczystego, niezainteresowani wspólnym wykonywaniem tego prawa, musieliby – w celu zaspokojenia swoich rozbieżnych interesów – zrealizować to roszczenie tylko po to, aby móc wyjść z łączącej ich wspólności. W uzasadnieniu postanowienia z dnia 13 października 2011 r.¹⁵ Sąd Najwyższy trafnie wywiódł, że po ustaniu wspólności ustawowej wskutek orzeczenia rozvodu spółdzielcze prawo do lokalu nadal należy do obojga byłych małżonków, z tym że stosuje się do tego prawa odpowiednio przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych.

Udział współwłaściciela we współwłasności z jednej strony stanowi wycinek wspólnego prawa własności, ale z drugiej strony jest on prawem, które należy wyłącznie do współwłaściciela. Ujmując to nieco inaczej – współwłaściciel ma względem swojego udziału pozycję wyłącznego właściciela, dlatego też – w myśl art. 198 k.c. – może nim swobodnie rozporządzać bez zgody pozostałych współwłaścicieli. Również udział we wspólności spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu jest prawem przysługującym wyłącznie współuprawnionemu w zakresie tego prawa. Błędem byłoby skądinąd określać go współwłaścicielem, a stosunek wspólności tego prawa – współwłasnością¹⁶. Własnościowe spółdzielcze prawo do lokalu nie jest przecież własnością w sensie prawnym. Chociaż przypomina własność, więc i w znaczeniu ekonomicznym, i społecznym może tak być traktowane i postrzegane¹⁷ (wskazuje na to bowiem przymiotnik „własnościowe” w nazwie tego prawa, nadany w ślad za potocznym rozumieniem tego prawa), to **jest to ograniczone prawo rzeczowe (*ius in re aliena*) obciążające nieruchomości**

¹⁵ Postanowienie SN z dnia 13 października 2011 r., V CSK 479/10, Legalis nr 457214.

¹⁶ Lektura pytania prawnego Sądu Okręgowego sprawia nieodparte wrażenie, że sąd ten operuje pojęciem własności (współwłasności) oraz współwłaściciela, zamiast pojęciem własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu (ograniczonego prawa rzeczowego) i współuprawnionego. Również w części komparacyjnej postanowienia SN mowa jest o „współwłaścicielach”.

¹⁷ Zob. J. Ignatowicz, *Prawo...*, *op. cit.*, s. 232; E. Gniewek, *Prawo...*, *op. cit.*, s. 269.

spółdzielczą. Udział w tym prawie może być przedmiotem różnorodnych czynności rozporządzających ze strony podmiotu, któremu przysługuje (np. ustanowienia hipoteki – art. 65 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece¹⁸).

Zgodnie z art. 17¹³ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych **do egzekucji ze spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu stosuje się odpowiednio przepisy o zwykłej egzekucji z nieruchomości.** Ustawa nie wprowadza żadnych odrębnych, szczególnych rozwiązań właściwych wyłącznie dla egzekucji ze spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu¹⁹. Brak w tej ustawie przepisu, który traktowałby o egzekucji z ułamkowej części spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu. Nie powinno się jednak na tej podstawie wyciągać wniosku, że egzekucja z takiej ułamkowej części byłaby niedopuszczalna. Jest wprost przeciwnie, co potwierdził Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 9 listopada 2004 r.²⁰ z tezą: „Dopuszczalna jest egzekucja z ułamkowej części spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego”. Sąd stwierdził przekonująco, że za dopuszczalnością egzekucji z ułamkowej części własnościowego prawa do lokalu przemawiają przede wszystkim postanowienia ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o spółdzielniach mieszkaniowych charakteryzujące opisane prawo rzeczowe, ograniczone jako prawo zbywalne także co do jego ułamkowej części, jako prawo podlegające egzekucji. Nie powinno zatem budzić wątpliwości to, że udział w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu może także stanowić przedmiot egzekucji sądowej.

Z kolei w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2007 r.²¹ prawidłowo uznano, że przewidziana w art. 984 § 1 zd. 1 k.p.c. możliwość przejęcia nieruchomości po drugiej licytacji dotyczy także odpowiednio egzekucji ze spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu.

¹⁸ Tj. Dz.U. z 2019 r., poz. 2204.

¹⁹ Zob. A. Marciniak, *Sądowe...*, *op. cit.*, s. 428.

²⁰ Wyrok SA w Warszawie z dnia 9 listopada 2004 r., I ACa 348/04, Wokanda 2006, nr 7–8, s. 85.

²¹ Postanowienie SN z dnia 17 maja 2007 r., III CK 9/06, OSNC 2008/6/67.

Przejęcie nieruchomości na własność przez wierzyciela egzekwującego i hipotecznego oraz współwłaściciela może nastąpić dopiero po bezskutecznej drugiej licytacji. Nie ma także przeszkód, by po nieskutecznej drugiej licytacji mógł je przejąć na podstawie art. 984 § 1 k.p.c. nie tylko wierzyciel egzekwujący i hipoteczny, lecz także współuprawniony („współwłaściciel”), któremu w razie zwykłego zbycia udziału przysługuje prawo pierwokupu. Przepis art. 17² ust. 5 u.s.m. stanowi wszak, że przedmiotem zbycia może być ułamkowa część spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu. Pozostałym współuprawnionym z tytułu własnościowego prawa do lokalu przysługuje prawo pierwokupu. Umowa zbycia ułamkowej części własnościowego prawa do lokalu zawarta bezwarunkowo albo bez zawiadomienia uprawnionych o zbyciu lub z podaniem im do wiadomości istotnych postanowień umowy niezgodnie z rzeczywistością jest nieważna.

Stosownie do art. 1004 k.p.c. zawartego w rozdziale 9 „Egzekucja z ułamkowej części nieruchomości oraz użytkowania wieczystego” **do egzekucji z ułamkowej części nieruchomości stosuje się odpowiednio przepisy o egzekucji z nieruchomości z zachowaniem przepisów poniższych.** W konsekwencji uznać trzeba, że **do egzekucji z ułamkowej części spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu *per analogiam* zastosowanie mają odpowiednie przepisy o egzekucji z ułamkowej części nieruchomości.** Te ostatnie zaś odsyłają do odpowiedniego stosowania przepisów o egzekucji z nieruchomości. Także Sąd Apelacyjny w Warszawie w przywołanym już wyroku z dnia 9 listopada 2004 r. (I ACa 348/04) uznał, że poddanie egzekucji tego prawa przepisom regulującym egzekucję z nieruchomości (art. 17¹³ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych) oznacza jednocześnie stosowanie przepisów art. 1004 i n. k.p.c. o egzekucji z ułamkowej części spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu. Sąd uczynił to o tyle nieściśle, że przepisy te traktują o egzekucji z ułamkowej części nieruchomości.

Byłoby rozwiązaniem nieracjonalnym i niespójnym (systemowo, prakseologicznie, aksjologicznie) przyjmować z jednej strony, że spółdzielcze

własnościowe prawo do lokalu jest prawem zbywalnym, przechodzącym na spadkobierców i podlegającym egzekucji, zaś z drugiej, że udział w tym rzeczowym prawie ograniczonym może być jedynie zbyty, gdyż przewiduje to *expressis verbis* art. 17² ust. 5 u.s.m., natomiast udział ten miałby już nie przechodzić na spadkobierców, jak też nie podlegać egzekucji, gdyż w tej kwestii milczą przepisy ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. Należy uznać, że intencją ustawodawcy zawartą w przepisie art. 17² ust. 5 u.s.m. było przyznanie pozostałym współuprawnionym z tytułu własnościowego prawa do lokalu prawa pierwokupu. Zbywalność, dziedziczność i podleganie egzekucji co do udziału w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu wynika wprost z art. 17² ust. 1 u.s.m. w powiązaniu z wnioskowaniem *a maiori ad minus*. Udział w tym prawie jest odmianą tego prawa, a nie innym (odrębnym, samoistnym) prawem.

Zamykając ten fragment rozważań, należy jeszcze wskazać, że zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 marca 2004 r.²² w związku z utratą mocy obowiązującej przez art. 17² ust. 2 u.s.m., uzależniający skuteczność zbycia spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu od przyjęcia nabywcy w poczet członków spółdzielni mieszkaniowej, straciły na aktualności odmienności egzekucji ze spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu względem egzekucji z nieruchomości wynikające ze ścisłego powiązania tego prawa z członkostwem w spółdzielni mieszkaniowej²³.

3. Egzekucja sądowa z udziałów w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu

Nie budzi wątpliwości doktryny i judykatury dopuszczalność prowadzenia egzekucji z udziału we współwłasności, tak samo jak z udziału w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu. Jak wskazuje treść

²² Wyrok TK z dnia 30 marca 2004 r., K 32/03, OSNC 2008/6/67.

²³ Tak trafnie A. Marciniak, *Sądowe...*, *op. cit.*, s. 428. Na gruncie poprzedniego stanu prawnego zob. A. Jedliński, *Sytuacja prawna spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu w toku postępowania egzekucyjnego*, PPE 2003, nr 9–10, s. 27 i n.

zagadnienia prawnego przedstawionego do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu przez Sąd Okręgowy w Szczecinie, problem może się pojawić wtedy, gdy zakresem egzekucji sądowej zostają objęte wszystkie udziały w nieruchomości należące do współwłaścicieli będących dłużnikami bądź wszystkie udziały w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu należące do współuprawnionych będących dłużnikami. W takiej sytuacji, przynajmniej *prima facie*, możliwe są trzy rozwiązania; odmienne mogą być wzorce przyjęte w praktyce sądowej. Od wybranego rozwiązania zależeć może skuteczność prowadzonej egzekucji. Egzekucja skierowana do udziałów wykazuje w praktyce mniejszą skuteczność niż egzekucja skierowana do całej rzeczy (całego prawa rzeczowego ograniczonego w postaci spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu).

A zatem można przyjmować: **po pierwsze**, że egzekucja z nieruchomości (spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu) dotyczy udziałów, ale sprzedaż licytacyjna obejmuje albo całość nieruchomości (całość spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu), albo udziały, przy czym licytacja jest jedna i dotyczy całej nieruchomości (całości spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu), bez żadnej decyzji o połączeniu. **Po drugie**, że egzekucja prowadzona jest z udziałów na każdym etapie, również licytacji nieruchomości (spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu). **Po trzecie**, że egzekucja prowadzona jest z udziałów, przy czym dotyczy to zasadniczo etapu zajęcia, opisu i oszacowania, a następnie dochodzi do połączenia egzekucji z udziałów i na etapie licytacji sprzedaż obejmuje całą nieruchomość (całe spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu).

Sąd Okręgowy w Szczecinie, który zwrócił się z pytaniem prawnym do Sądu Najwyższego, stanął na stanowisku, że koncepcja przedstawiona jako trzecia jest rozwiązaniem pożądanym, zgodnym z przepisami dotyczącymi egzekucji z udziałów, jak też uwzględnia regulację zawartą w art. 926 § 1 k.p.c. Przyjął, że egzekucja z udziałów w nieruchomości nie jest odrębnym sposobem egzekucji, a od egzekucji z nieruchomości odróżnia ją wyłącznie przedmiot. W konsekwencji, co do zasady, nie ma

przeszkód, by na etapie licytacji egzekucja z udziałów „przekształciła się” w egzekucję z nieruchomości. Sąd podniósł również, że przy przyjęciu, iż *de lege lata* w sądowym postępowaniu egzekucyjnym dopuszczalne jest połączenie postępowań egzekucyjnych co do kilku części tej samej nieruchomości, powstaje kolejna wątpliwość dotycząca wpływu na toczące się postępowanie braku stosownego pouczenia o możliwości złożenia takiego wniosku. Sąd zauważył jednak, że skoro sporne jest w doktrynie, czy art. 991 k.p.c. wymienia wyczerpująco, czy jedynie przykładowo przyczyny odmowy przybicia, to dopuszczalne jest przyjęcie, iż brak pouczenia o możliwości złożenia wniosku o połączenie postępowań egzekucyjnych – chociaż nie zostało to wprost wymienione w tym przepisie – może być przyczyną odmowy przybicia.

Pora przystąpić do zajęcia własnego stanowiska w tej kwestii. Otóż autor niniejszego artykułu uważa, że egzekucja ze wszystkich udziałów w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu nie jest egzekucją ze spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu. Niczego w zakresie powyższej oceny prawnej nie zmienia to, że jeśli nabywca licytacyjny nabyte wszystkie udziały we wspólnym prawie, będzie mu ono przysługiwać jako całość. W takim przypadku wygaśnie wspólność tego prawa²⁴. Stanie się to jednak dopiero z chwilą prawomocności postanowienia o przysądzeniu ostatniego z udziałów w tym prawie. Autor tego artykułu nie zgadza się z tezą, że egzekucja z udziałów w nieruchomości (spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu) nie jest odrębnym sposobem egzekucji, a od egzekucji z nieruchomości (ze spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu) odróżnia ją wyłącznie przedmiot. Sam ustawodawca odmiennie

²⁴ Jak stwierdza P. Księżak, warunkiem istnienia współwłasności jest to, by współwłaścicielami było co najmniej dwóch. Jeśli jest tylko jeden współwłaściciel (np. wykupił on udziały współwłaścicieli), stosunek współwłasności wygasa, a co za tym idzie – wygasają m.in. umowy dotyczące zarządu, podziału rzeczy *quoad usum*, wyłączenia prawa żądania zniesienia współwłasności. W razie ponownego ukształtowania się współwłasności tej samej rzeczy, umowy tego rodzaju muszą być zawarte na nowo (P. Księżak [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, pod red. K. Osajdy, Warszawa 2020, komentarz do art. 195 k.c., pkt 7). Mało precyzyjne wydaje się jednak operowanie w tej wypowiedzi Autora zwrotem: „Jeśli jest tylko jeden współwłaściciel”. Bez co najmniej dwóch współwłaścicieli nie ma wszak współwłasności.

reguluje egzekucję z nieruchomości (dział VI księgi III k.p.c., rozdziały 1–8, art. 921–1003 k.p.c.) i egzekucję z ułamkowej części nieruchomości (rozdział 9, art. 1004–1013 k.p.c.). Ponadto, jeśli – jak w stanie faktycznym, będącym kanwą pytania prawnego do Sądu Najwyższego – udziały w spółdzielczym prawie do lokalu należały po połowie do dłużników J.P. i K.P., to jak sprzedaż licytacyjna mogłaby się odnosić nie do tych dwóch udziałów, tylko do spółdzielczego prawa do lokalu jako całości? W ten sposób „gubi się” naturę egzekwowanego prawa, ale także wielość podmiotów, którym ono przysługuje. W sytuacji prowadzenia egzekucji ze wszystkich udziałów w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu, uprawnione są odrębne licytacje tych udziałów. Brakuje podstaw do przyjęcia, iż sprzedaż licytacyjna winna wówczas obejmować spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu jako całość. Czym innym jest bowiem egzekucja z prawa podmiotowego (rzeczonego prawa ograniczonego, jakim jest spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu), a czym innym egzekucja z udziałów w takim prawie. Nie ma tu miejsca na żadne „jurydyczne skróty i uproszczenia”.

Odrzucić należy zatem jako dowolne pierwsze z przedstawionych wyżej stanowisk. *De lege lata* brak jest podstawy prawnej do przyjęcia, że egzekucja ze spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu dotyczy udziałów, ale sprzedaż licytacyjna obejmuje albo całość spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, albo udziały w tym prawie, przy czym licytacja jest jedna i dotyczy całości spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, bez żadnej decyzji o połączeniu. Tak samo nie do zaaprobowania jest zapatrywanie, zgodnie z którym egzekucja prowadzona jest z udziałów w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu, przy czym dotyczyć to ma zasadniczo etapu zajęcia, opisu i oszacowania, a następnie dochodzić ma do połączenia egzekucji z udziałów i na etapie licytacji sprzedaż obejmować ma już całe spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu.

Trafne natomiast jest stanowisko przedstawione jako drugie, w myśl którego egzekucja prowadzona jest z udziałów na każdym etapie, również licytacji nieruchomości (spółdzielczego własnościowego prawa do

lokalu). Warto jednak wskazać tutaj na normę z art. 1009 k.p.c., zgodnie z którą w przypadku skierowania egzekucji do ułamkowej części nieruchomości, opisowi i oszacowaniu podlega cała nieruchomość. Sumą oszacowania takiej części jest odpowiednia część sumy oszacowania całej nieruchomości. Przepis ten stosowany odpowiednio do spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu oznacza, iż w razie skierowania egzekucji do ułamkowej części tego prawa, opisowi i oszacowaniu podlega całe prawo. Sumą oszacowania takiej części jest odpowiednia część sumy oszacowania całego prawa. Oczywiście nie ma przeszkód, by sprawy egzekucyjne mające za przedmiot egzekucję z poszczególnych udziałów, które łącznie wynoszą 1 (czy też 100%), w tym prawie połączyć do wspólnego prowadzenia i prowadzić dalej jako jedną sprawę. Przepis art. 219 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. ma także zastosowanie do łączenia postępowań egzekucyjnych prowadzonych przez komornika, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej²⁵. W kontekście niniejszych rozważań odpowiednie zastosowanie ma jednak norma z art. 926 § 1 k.p.c. stanowiącego, iż postępowania egzekucyjne toczące się co do kilku nieruchomości tego samego dłużnika lub co do kilku części tej samej nieruchomości, jak również postępowania egzekucyjne dotyczące części nieruchomości i jej całości mogą być połączone w jedno postępowanie, jeżeli odpowiada to celowi egzekucji, a nie ma przeszkód natury prawnej lub gospodarczej. Połączenie zarządza komornik na wniosek jednej

²⁵ W uchwale z dnia 13 maja 2015r., III CZP 14/15, OSNC 2016/5/58, SN uznał, że połączenie spraw egzekucyjnych jest zabiegiem procesowym, który nie pozbawia spraw połączonych ich odrębności i samodzielności. Taki pogląd jest od dawna konsekwentnie prezentowany w judykaturze w odniesieniu do oceny skutków połączenia spraw na etapie postępowania rozpoznawczego. Ostatnio takie stanowisko SN zajął w postanowieniu z dnia 24 czerwca 2014 r., I CZ 29/14, Lex nr 1521229. Brak jest argumentów dla stanowiska, że połączenie spraw egzekucyjnych wywołuje odmienne skutki niż połączenie spraw w postępowaniu rozpoznawczym, o ile brak jest regulacji szczególnej w tym zakresie. W odniesieniu do egzekucji z nieruchomości SN w uchwale z dnia 20 października 2010 r., III CZP 71/10, OSNC 2011/5/53 i z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 27/12, OSNC 2013/2/12, przyjął, iż w przypadku prowadzenia egzekucji z nieruchomości przez kilku wierzycieli, toczy się jedna egzekucja z uwagi na regulację zawartą w art. 926 k.p.c. i art. 927 k.p.c. Stanowisko, że połączenie spraw egzekucyjnych nie pozbawia ich odrębności jest uzasadnione, tym bardziej iż podstawę do dokonania takiej czynności stanowi obecnie art. 219 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

ze stron, a gdy nieruchomości są położone w okręgach różnych sądów rejonowych – sąd okręgowy przełożony nad sądem rejonowym, w którego okręgu wszczęto pierwszą egzekucję²⁶. Jak wywodzi E. Wengerek, na gruncie tego przepisu „z reguły dłużnikami będą różne osoby, podobnie wierzycielami mogą być różne osoby, a ponadto nie potrzeba, aby istniał związek między egzekwowanymi roszczeniami. Połączenie prowadzi do uproszczenia postępowania i obniżki kosztów, zwiększa także szansę wierzycieli, gdyż objęcie egzekucją większej części nieruchomości wzmacnia ich pozycję w stosunku do pozostałych współwłaścicieli i ułatwia sprzedaż zajętych części”²⁷.

Zarówno komornik, jak i sąd dokonują tego połączenia w formie postanowienia. W piśmiennictwie przyjmuje się, że przesłanką do zarządzenia połączenia tych postępowań jest sprawne przeprowadzenie egzekucji zgodnie z zasadami ekonomiki postępowania cywilnego. Połączenie postępowań, w których egzekucja kierowana jest do wydzielonej części i całej nieruchomości, odpowiada przy tym przepisom postępowania (art. 927 k.p.c.)²⁸. **Części nieruchomości, o których stanowi przepis art. 926 k.p.c., mogą być częściami ułamkowymi**²⁹ albo częściami wydzielonymi pod względem faktycznym i prawnym (art. 946 k.p.c.)³⁰. Na gruncie art. 926 k.p.c. możliwe jest także połączenie postępowań toczących się co do kilku części tej samej nieruchomości. W tym wypadku decyduje tożsamość przedmiotowa, a więc skierowanie kilku egzekucji

²⁶ W myśl art. 24 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych, w razie połączenia postępowań egzekucyjnych co do nieruchomości lub części nieruchomości albo przyłączenia się wierzyciela do postępowania egzekucyjnego co do nieruchomości, komornik pobiera jedną opłatę egzekucyjną obliczoną od łącznej wartości wyegzekwowanych świadczeń. Opłata nie może być wyższa niż 50 000,00 złotych.

²⁷ E. Wengerek, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części drugiej Kodeksu postępowania cywilnego*, Warszawa 1998, s. 502.

²⁸ Zob. A. Adamczuk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II. Art. 506–1217*, pod red. M. Manowskiej, Warszawa 2015, komentarz do art. 926 k.p.c., pkt 5.

²⁹ Dlatego przepis ten nie odnosi się do przypadków wspólności (współwłasności) łącznej, która ma charakter bezudziałowy, np. przysługującej współnikom spółki cywilnej, czy też małżonkom pozostającym w ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej.

³⁰ Zob. T. Żyznowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom IV. Komentarz. Art. 730–1095¹*, pod red. A. Marciniaka, Warszawa 2020, komentarz do art. 926 k.p.c., Nb 6.

do tej samej nieruchomości. Chodzi tu o postępowania, których przedmiotem są ułamkowe części nieruchomości (art. 1004 k.p.c. i n.)³¹. Jeżeli zatem toczą się odrębne postępowania dotyczące różnych ułamkowych części nieruchomości, mogą być one połączone na podstawie art. 926 § 1 k.p.c.³² Nie stoi temu na przeszkodzie okoliczność, że w tym wypadku egzekucja jest skierowana przeciwko różnym dłużnikom³³. Nie można przyjąć, iż połączenie egzekucji prowadzonych przeciwko różnym dłużnikom jest, co do zasady, niedopuszczalne³⁴. Warunek w postaci tożsamości osoby dłużnika musi być spełniony tylko w pierwszym wypadku opisanym w art. 926 § 1 k.p.c. (a więc egzekucji z kilku różnych nieruchomości), a nie w pozostałych dwóch³⁵. Stosując ten przepis odpowiednio do spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, należy stwierdzić, że postępowania egzekucyjne toczące się co do kilku, a tym bardziej wszystkich części (udziałów wyrażonych ułamkiem) w tym samym spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mogą być połączone w jedno postępowanie, jeżeli odpowiada to celowi egzekucji, a nie ma przeszkód natury prawnej lub gospodarczej.

W uzasadnieniu przywołanego już postanowienia z dnia 5 grudnia 2019 r. (III CZP 33/19) Sąd Najwyższy prawidłowo wywiódł, iż „z art. 926 § 1 k.p.c. wynika jednoznacznie, że ani komornik, ani sąd nie mogą zarządzić

³¹ Zob. M. Łochowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Komentarz. Art. 506–1217*, t. 2, pod red. T. Szanciły, Warszawa 2019, komentarz do art. 926 k.p.c., Nb 3.

³² *Ibidem*.

³³ Zob. J. Korzonek, *Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające*, cz. II, t. 2, Kraków 1934, s. 931–932; E. Wengerek, *Postępowanie...*, *op. cit.*, s. 502; J. Świeczkowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, pod red. Z. Szczurka, Sopot 2005, s. 554; M. Łochowski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, komentarz do art. 926 k.p.c., Nb 3.

³⁴ Wydaje się, iż tak przyjmuje H. Pietrkowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom V. Postępowanie egzekucyjne*, pod red. T. Erecińskiego, Warszawa 2016, komentarz do art. 926 k.p.c., Nb 6. Jego zdaniem: „Nieprzekonujące jest stanowisko, według którego dopuszczalne jest łączenie na podstawie komentowanego przepisu egzekucji prowadzonych przeciwko różnym dłużnikom [tak J. Świeczkowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, pod red. Z. Szczurka, s. 554]. Wykładnia gramatyczna art. 926 („co do kilku nieruchomości tego samego dłużnika”), a także celowościowa skłania do uznania, że dopuszczalne jest łączenie wyłącznie egzekucji prowadzonych przeciwko temu samemu dłużnikowi”.

³⁵ Zob. M. Łochowski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, komentarz do art. 926 k.p.c., Nb 3.

połączenia postępowań egzekucyjnych z kilku części tej samej nieruchomości bez wniosku strony. Nie ulega zatem wątpliwości, że w razie niezgłoszenia takiego wniosku postępowania te mogą toczyć się oddzielnie. Reguła ta znajduje zastosowanie w przypadku egzekucji z udziałów w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu (art. 17² ust. 1 i 6, art. 17³ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych)”.

Jedność postępowania egzekucyjnego, jako następstwo połączenia kilku postępowań egzekucyjnych, nie oznacza, co do zasady, jedności przedmiotu egzekucji. Jeśli połączone postępowania egzekucyjne prowadzone były przeciwko różnym dłużnikom, będzie to przecież oczywiste. Podobnie, jeśli w kilku postępowaniach egzekucyjnych przeciwko temu samemu dłużnikowi wierzyciele różnie określili majątek dłużnika, do którego ma być skierowana egzekucja. Tej jedności przedmiotu egzekucji nie będzie także w wyniku połączenia postępowań egzekucyjnych, w których egzekucja skierowana jest do udziałów różnych dłużników w tym samym prawie (rzeczowym, obligacyjnym). Z kolei w przypadku prowadzenia egzekucji z nieruchomości przez kilku wierzycieli, toczy się jedna egzekucja z uwagi na regulację zawartą w art. 926 k.p.c. i art. 927 k.p.c.

Połączenie postępowań egzekucyjnych mających za przedmiot poszczególne udziały dłużników w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu w jedno postępowanie może nastąpić na etapie licytacji (przetargu) bądź wcześniej (np. na etapie opisu i oszacowania). Nie można jednak przyjmować, że na skutek wniosku wierzycieli o połączenie egzekucji z udziałów w ograniczonym prawie rzeczowym w jedno postępowanie (art. 926 § 1 k.p.c.), co niewątpliwie zmniejszy koszty i wydatki, komornik bądź sędzia sprawujący nadzór nad przebiegiem licytacji może przekształcić licytację udziałów w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu w licytację takiego prawa jako całości. Można w tym miejscu zadać retoryczne pytanie: dlaczego połączenie trzech postępowań egzekucyjnych mających za przedmiot trzy z czterech udziałów (każdy wynosi 1/4) w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu

więzałoby się z licytacją tych trzech udziałów, natomiast połączenie czterech postępowań egzekucyjnych mających za przedmiot wszystkie cztery udziały w tym prawie do lokalu uzasadniałoby przeprowadzenie licytacji spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu? Rodzaj praw jest przecież ten sam (udziały w ograniczonym prawie rzeczowym), różnica występuje tylko w ich liczbie. Nie jest to zatem różnica jakościowa, lecz jedynie ilościowa. Autor niniejszego artykułu nie znajduje uzasadnienia dla rozwiązania, zgodnie z którym udziały w prawie należące do różnych podmiotów miałyby na etapie egzekucji sądowej być potraktowane jako całość (jedność) prawa. Ta ostatnia zakłada jego przynależność do jednego podmiotu. Udziały w prawie przynależą zaś do różnych podmiotów. Tylko wielość podmiotów (obok jedności przedmiotu i niepodzielności prawa) pozwala mówić o współwłasności (wspólności prawa innego niż własność)³⁶. W wyroku z dnia 14 października 2005 r.³⁷ Sąd Najwyższy trafnie uznał, że: „Na tle prawa polskiego brak podstaw dla traktowania udziału we współwłasności jako odrębnego prawa. Nawet więc jeżeli określony podmiot nabył udziały w nieruchomości na podstawie różnych zdarzeń prawnych, to jest on właścicielem nieruchomości, a nie uprawnionym z trzech udziałów we współwłasności tej nieruchomości”. Tezy tej nie należy jednak rozumieć nieopatrzenie i uznawać, że egzekucja ze wszystkich udziałów w prawie, należących do różnych współuprawnionych, jest egzekucją z tego prawa. Sądowi Najwyższemu chodziło o to, że jeśli jeden ze współwłaścicieli nabędzie pozostałe udziały we współwłasności, to jest on właścicielem rzeczy, a nie współwłaścicielem wszystkich udziałów w rzeczy. Przekształcenie jego statusu ze współwłaściciela we właściciela dokonana się jednak dopiero, kiedy wskutek takich czy innych zdarzeń prawnych nabędzie on wszystkie udziały we współwłasności. Konsekwentnie, w postępowaniu egzekucyjnym

³⁶ Zob. np. J. Ignatowicz, *Prawo...*, *op. cit.*, s. 121–122; E. Gniewek [w:] *System...*, *op. cit.*, s. 672–675; *Idem*, *Prawo...*, *op. cit.*, s. 159–160; H. Witczak, A. Kawałko, *Prawo...*, *op. cit.*, s. 90; T.A. Filipiak [w:] *Zarys...*, T.A. Filipiak, J. Mojak, M. Nazar, E. Niezbecka, *op. cit.*, s. 205; K. Dadańska, *Prawo rzeczowe*, Warszawa 2017, s. 145–146.

³⁷ Wyrok SN z dnia 14 października 2005 r., III CK 92/05, Lex nr 187038.

dotyczącym egzekucji ze wszystkich udziałów w prawie, dopiero z chwilą prawomocnego przysądzenia wszystkich udziałów we wspólności na rzecz określonego licytanta, stanie się on właścicielem (wyłącznym podmiotem innego prawa niż własność). Zgodnie wszak z art. 999 § 1 k.p.c. prawomocne postanowienie o przysądzeniu własności przenosi własność na nabywcę (odpowiednio z tą datą dojdzie do przeniesienia na nabywcę udziałów w prawie).

Stąd też nie ma miejsca na tezę, że „brak pouczenia przez komornika lub sędziego sprawującego nadzór nad przebiegiem egzekucji ze spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu dłużników, występujących w sprawie bez adwokata lub radcy prawnego, o możliwości złożenia wniosku o połączenie w jedno postępowanie egzekucji skierowanych do udziałów w spółdzielczym prawie do lokalu mieszkalnego (art. 5 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) może być podstawą do odmowy udzielenia przybicia”, jeśli rozumieć ją jako możliwość złożenia wniosku o połączenie w jedno postępowanie egzekucyjne ze spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu prowadzonych wcześniej (kilku) egzekucji skierowanych do udziałów w tym spółdzielczym prawie do lokalu.

W myśl art. 991 § 1 k.p.c. sąd odmówi przybicia z powodu naruszenia przepisów postępowania w toku licytacji, jeżeli **uchybień te mogły mieć istotny wpływ na wynik przetargu**. W piśmiennictwie przyjmuje się, że podstawą odmowy przybicia mogą być nie tylko – jak wynika z brzmienia art. 991 § 1 k.p.c. – naruszenia przepisów „w toku licytacji”, ale także wadliwości postępowania powstałe w czasie przed licytacją. Nie można jedynie podnosić zarzutów co do kwestii prawomocnie już rozstrzygniętych (np. zarzutów, których podniesienie prowadziłoby do podważenia prawidłowości prawomocnego opisu i oszacowania)³⁸. Ograniczenie się do wykładni gramatycznej tego przepisu mogłoby, na co słusznie zwrócił uwagę E. Wengerek, prowadzić do paradoksalnego

³⁸ Zob. uzasadnienie postanowienia SN z dnia 3 lipca 1998 r., I CKN 1066/97, OSNC 1998/12/224 oraz postanowienie SN z dnia 21 grudnia 1999 r., III CKN 707/99, Lex nr 529713.

wniosku, że przykładowo pominięcie przez komornika publicznego ogłoszenia obwieszczenia o licytacji nie uzasadnia odmowy przybicia, natomiast niedoręczenie uczestnikom zawiadomienia o licytacji prowadzi do takiej odmowy³⁹. Zwolennicy tego stanowiska uznają, że wskazane w art. 991 k.p.c. przyczyny odmowy przybicia należy traktować jako **przykładowe**⁴⁰. *Ergo* inne niż wskazane w tym przepisie przypadki naruszenia przepisów postępowania egzekucyjnego można uznać za podstawę odmowy przybicia, jeżeli mogły wywrzeć istotny wpływ na wynik przetargu. Chodzi o przypadki, gdy w toku licytacji publicznej doszło do naruszenia przepisów postępowania, a uchybienia te nie zostały usunięte przez sędziego nadzorującego licytację do zakończenia przetargu i ponadto mogły mieć istotny wpływ na jej przebieg – np. licytacja została przeprowadzona bez obecności sędziego bądź też najwyższą cenę w przetargu zaoferowała osoba, która podlegała wyłączeniu z mocy ustawy⁴¹. W orzecznictwie sądowym przyjmuje się m.in., że określenie wysokości rękojmi niezgodnie z art. 962 § 1 k.p.c. stanowi naruszenie przepisów postępowania, o którym mowa w art. 991 § 1 k.p.c.⁴² Niezłożenie rękojmi przez wierzyciela egzekwującego, który zgłosił wniosek o przejęcie nieruchomości na własność, jest pod względem skutków takim samym uchybieniem jak niezłożenie rękojmi przez licytanta, na którego rzecz ma nastąpić przybicie. Sąd, stwierdzając takie uchybienie, powinien odmówić przybicia⁴³. Z kolei jako przykłady uchybień,

³⁹ Zob. E. Wengerek, *Postępowanie...*, *op. cit.*, s. 580.

⁴⁰ Tak trafnie np. E. Wengerek, *Postępowanie...*, *op. cit.*, s. 580; T. Ereciński, H. Pietrzkowski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, komentarz do art. 991 k.p.c., pkt 2; K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, Warszawa 2019, komentarz do art. 991, nb 2. Także w postanowieniu SN z dnia 3 lipca 1998 r., I CKN 1066/97, OSNC 1998/12/224, uznano, że wyliczenie przyczyn odmowy przybicia należy traktować jako przykładowe, a zatem kognicja sądu może objąć również inne uchybienia zaistniałe przed rozpoczęciem licytacji.

⁴¹ Zob. uzasadnienie postanowienia SN z dnia 3 lipca 1998 r., I CKN 1066/97, OSNC 1998/12/224.

⁴² Zob. postanowienie SN z dnia 3 lipca 1998 r., I CKN 1066/97, OSNC 1998/12/224.

⁴³ Zob. postanowienie SN z dnia 22 kwietnia 1998 r., I CKN 1084/97, OSNC 1998/12/215. Co do innych przykładów naruszeń przepisów postępowania w toku egzekucji, które mogą wywierać istotny wpływ na wynik przetargu, zob. np. E. Wengerek, *Postępowanie...*, *op. cit.*, s. 581.

które nie mają wpływu na wynik przetargu, wskazuje się: 1) oznaczenie ceny wywołania poniżej kwoty, o której mowa w art. 983 k.p.c., w sytuacji gdy w toku licytacji zgłoszono oferty przekraczające cenę wywołania⁴⁴; 2) niezłożenie rękojmi przez licytanta, którego oferta nie była najwyższa; 3) przyjęcie przez komornika nieprawidłowego postąpienia, które zostało sanowane późniejszym złożeniem oferty ważnej⁴⁵.

Zdaniem innej części doktryny wyliczenie przyczyn wydania postanowienia o odmowie przybicia ma charakter **enumeratywny**⁴⁶ i w związku z tym przyczyny te nie podlegają rozszerzeniu⁴⁷.

W tym kontekście przeprowadzenie przez komornika jednej licytacji wszystkich udziałów w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu należących do dłużników, mimo braku pouczenia przez niego lub sędziego sprawującego nadzór nad przebiegiem egzekucji

⁴⁴ Zob. postanowienie SN z dnia 11 maja 1998 r., I CKN 1094/97, Lex nr 1224988.

⁴⁵ Tak H. Pietrzkowski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, komentarz do art. 991 k.p.c., pkt 5.

⁴⁶ Katalog ten miałby obejmować trzy przyczyny odmowy przybicia: 1) naruszenie przepisów postępowania w toku licytacji, jeżeli uchybienia te mogły mieć istotny wpływ na wynik przetargu; 2) jeżeli postępowanie podlegało umorzeniu lub zawieszeniu; 3) albo jeżeli uczestnik nie otrzymał zawiadomienia o licytacji, chyba że z tego powodu nie nastąpiło naruszenie jego praw, albo że będąc na licytacji, nie wystąpił ze skargą na to uchybienie.

⁴⁷ Tak np. J. Korzonek, *Postępowanie...*, *op. cit.*, s. 1077; M. Allerhand, *Kodeks postępowania cywilnego*, cz. II, Lwów 1934, s. 402; B. Dobrzański [w:] B. Dobrzański, M. Lisiewski, Z. Resich, W. Siedlecki, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 1969, s. 1289; A. Adamczuk [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, komentarz do art. 991 k.p.c., pkt 2; T. Żyznowski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, komentarz do art. 991 k.p.c., nb 3. Zwolennicy tego stanowiska podnoszą, że korygowaniu wadliwych czynności komornika służy sprawowanie przez sąd nadzoru judykacyjnego w trybie art. 759 § 2 k.p.c., art. 960 k.p.c. i art. 972 k.p.c. oraz możliwość złożenia skargi na czynności komornika. Również SN w uchwale z dnia 4 października 1972 r., III CZP 69/72, OSNCP 1973/5/74, podkreślił, że egzekucja z nieruchomości składa się z kilku chronologicznie po sobie następujących faz, zarówno gdy chodzi o czynności przed licytacją, jak i po licytacji. Nieprawidłowości w toku licytacji (art. 972–986 k.p.c.) mogą być usuwane za pomocą skargi na czynności komornika (art. 986 k.p.c.). W następnej fazie postępowania (przybicie uregulowane w art. 987–997 k.p.c.), w której po zamknięciu przetargu następuje wydanie postanowienia przez sąd co do przybicia, jest również przewidziany środek prawny w postaci zażalenia na postanowienie sądu co do przybicia (art. 997 k.p.c.). Tak też SN w postanowieniu z dnia 11 lutego 2000 r., III CKN 1072/99, OSNC 2000/9/160, z tezą: „Przewidziana w art. 997 k.p.c. podstawa zażalenia na postanowienie sądu co do przybicia ogranicza się do naruszenia przepisów na etapie zawiadomienia o licytacji, toku jej prowadzenia i samego przybicia, nie odnosi się zaś do wcześniejszych faz postępowania egzekucyjnego”.

wierzycieli i dłużników, występujących w sprawie bez adwokata lub radcy prawnego, o możliwości złożenia wniosku o połączenie w jedno postępowanie egzekucji skierowanych do udziałów w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu (art. 5 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.), czy też naruszenie przez komornika art. 926 § 1 k.p.c. polegające na niewydaniu postanowienia o połączeniu postępowań egzekucyjnych dotyczących udziałów w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu w jedno postępowanie egzekucyjne, mimo złożenia wniosku o takie połączenie, nie jest w przekonaniu autora niniejszego artykułu samo przez się (*per se*) istotnym naruszeniem przepisów postępowania powstałym w czasie przed licytacją i mogącym mieć wpływ na wynik przetargu. Zarówno wierzyciele, jak i dłużnicy oraz inni zainteresowani wiedzą przecież, choćby z treści obwieszczenia o licytacji, że jej przedmiotem będą wszystkie udziały w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu i ich ewentualne nabycie przez tę samą osobę spowoduje, iż stanie się ona wyłącznym uprawnionym (wyłącznym „właścicielem”) z tego prawa. Jeśli opowiedzieć się za stanowiskiem, że art. 991 k.p.c. zawiera zamknięty katalog przyczyn odmowy udzielenia przybicia, to tym bardziej brak jest podstaw do formułowania tezy, iż uchybienia te mogą uzasadniać odmowę udzielenia przybicia. Autor niniejszego artykułu jest też zdania, że niepouczenie dłużników o możliwości złożenia wniosku o połączenie postępowań egzekucyjnych dotyczących egzekucji z udziałów we współwłasności (we wspólności innego prawa niż własność) w jedno postępowanie nie jest przeszkodą w udzieleniu przybicia udziałów wylicytowanych na odrębnych licytacjach⁴⁸. Niepodobne wszak chyba wykazać, aby uchybienie to mogło być podstawą odmowy udzielenia przybicia. Możliwość skorzystania z takiego uprawnienia może być znana zainteresowanym i bez takiego pouczenia. Również Sąd Okręgowy w S. nie podjął próby wykazania istnienia

⁴⁸ Autor niniejszego artykułu stoi na stanowisku, iż w sprawie, w której SN odmówił podjęcia uchwały (III CZP 33/19), zasadnie Sąd Rejonowy w S. udzielił przybicia udziałów dłużników w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu.

związku przyczynowego między wątpliwościami ujętymi w drugim pytaniu przedstawionym Sądowi Najwyższemu dotyczącym zaniechania pouczenia dłużników, niekorzystających z pomocy profesjonalnych pełnomocników, o możliwości zgłoszenia wniosku o połączenie postępowań egzekucyjnych skierowanych do przysługujących im udziałów w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu a rozstrzygnięciem o zasadności zażaleń dłużników na postanowienia o przybicu.

4. Podsumowanie

W sytuacji prowadzenia egzekucji sądowej ze wszystkich udziałów w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu należących do dłużników, sprzedaż licytacyjna nie może obejmować spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu jako całości. Nie może tak być również wówczas, gdy dłużnik (dłużnicy) czy też wierzyciel (wierzyciele) złożą wniosek o połączenie egzekucji z udziałów w jedno postępowanie (art. 926 § 1 k.p.c.). Przedmiotem licytacji winny być poszczególne udziały w tym ograniczonym prawie rzeczowym. Oczywiście, komornik powinien tak prowadzić egzekucję, by przedmiotem jednej licytacji były wszystkie udziały we wspólnym prawie. Niewątpliwie bowiem bardziej atrakcyjna jest licytacja wszystkich udziałów w prawie, pozwalająca nabyć prawo jako całość (w następstwie nabycia wszystkich udziałów przez określonego licytanta), niż nabywanie jedynie udziału we wspólnym prawie w ramach odrębnych postępowań egzekucyjnych (licytacji).

STRESZCZENIE **Zaliczanie środków pieniężnych wpływających na zajęty rachunek bankowy na spłatę kredytu w rachunku**

W artykule dokonano analizy problemu, czy możliwe jest zaliczenie środków pieniężnych wpływających na zajęty rachunek bankowy na spłatę kredytu udzielonego w tym rachunku. Przedstawiono argumenty uzasadniające wniosek, że takie zaliczenie jest niedopuszczalne. Kwoty, które wpływają na rachunek w okresie po doręczeniu bankowi zawiadomienia o zajęciu, są objęte zajęciem. Bank ma obowiązek przekazać je komornikowi. Nie może przeznaczyć wpływających środków pieniężnych na spłatę zadłużenia posiadacza z tytułu umowy kredytu.

Słowa kluczowe: zajęcie rachunku bankowego, kredyt w rachunku, potrącenie

SUMMARY **Allocation of Funds Paid to a Seized Bank Account for Repayment of a Loan Granted in this Account**

The article analyzes the problem if it is possible to allocate funds paid to a seized bank account for repayment of a loan granted in this account. There are presented arguments justifying the conclusion that such an allocation is not permitted. The amounts that are paid to the account after the seizure notification has been delivered to the bank are covered by the seizure. The bank is obliged to transfer them to the bailiff. It cannot allocate the inflowing funds to repay the holder's debt under the loan agreement.

Keywords: bank account seizure, overdraft, set-off

Zaliczanie środków pieniężnych wpływających na zajęty rachunek bankowy na spłatę kredytu w rachunku

1. Kredyt w rachunku bankowym

Kredyt w rachunku stanowi jedną z najpowszechniejszych form finansowania udzielanego przez banki oraz spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe¹. Mogą go zaciągać zarówno przedsiębiorcy, jak i konsumenci. W obrocie bankowym kredyt taki występuje pod rozmaitymi nazwami: „kredyt w rachunku bieżącym”, „debet kredytowy w rachunku”, „limit w rachunku”, „overdraft” itd. Jednakże ogólna konstrukcja prawna tej formy finansowania przedstawia się zasadniczo jednolicie². Gdy udzielają jej banki, powinna zostać zakwalifikowana jako

¹ Dalsze rozważania są ograniczone do kredytu bankowego, ale pozostają aktualne również odnośnie do kredytów, których udzielają spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe.

² Do zakwalifikowania omawianego finansowania jako kredytu bankowego nie ma decydującego znaczenia nazwa umowy ani udzielonego finansowania, np. „debet w rachunku” (art. 65 § 2 k.c.). Zob. wyrok SN z dnia 25 listopada 2011 r., II CSK 115/11, Monitor Prawa Bankowego 2013, nr 7–8, s. 38–43.

kredyt w rozumieniu art. 69 ust. 1 p.b.³ Kredyt taki charakteryzuje się szczególnym powiązaniem z rachunkiem bankowym, w którym ewidencjonowane są wypłaty i spłaty środków pieniężnych udostępnianych kredytobiorcy⁴.

W przypadku gdy bank udziela kredytobiorcy kredytu w rachunku bankowym, można wyróżnić dwie umowy między stronami: 1) umowę rachunku bankowego (art. 725 i n. k.c.⁵, art. 49 i n. p.b.) oraz 2) umowę kredytu (art. 69 i n. p.b.)⁶. Między tymi umowami występuje szczególny związek prawny o charakterze funkcjonalnym. Tworzą one zespół umów o nierównorzędnym charakterze. Umowa rachunku ma charakter główny, a umowa kredytowa jest jej – pod wieloma względami – podporządkowana (na płaszczyźnie podmiotowej, czasowej oraz treści). Innymi słowy, umowa kredytu jest akcesoryjna względem umowy rachunku. Akcesoryjność dotyczy także stosunków prawnych wynikających z powyższych umów oraz poszczególnych praw i obowiązków stron. Źródłem omawianego powiązania są postanowienia umów łączących strony (art. 56 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c.).

Warto zwrócić uwagę, że rachunek bankowy ma charakter dwustronny. Zasadniczo służy do ewidencjonowania należności, jakie przysługują posiadaczowi wobec banku na podstawie umowy rachunku. Gdy występują takie należności (np. dokonano wpłaty gotówki lub przelano środki pieniężne), saldo rachunku jest dodatnie. Może być także wykorzystywany do księgowania należności banku wobec posiadacza. Na rachunku powstaje wtedy saldo ujemne (debet), które wskazuje na istnienie tego rodzaju roszczeń. Roszczenia te mogą mieć różną podstawę prawną⁷.

³ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 2357 ze zm.); dalej: p.b.

⁴ Szerzej por. T. Czech, *Kredyt w rachunku bankowym*, Monitor Prawa Bankowego 2020, nr 2, s. 75 i n.

⁵ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1145 ze zm.); dalej: k.c.

⁶ Zob. wyrok SN z dnia 2 października 2008 r., II CSK 212/08, OSNC-ZD 2009/3/60.

⁷ Z piśmiennictwa por. T. Czech, *Debetowanie rachunku bankowego*, Monitor Prawa Bankowego 2014, nr 4, s. 71 i n.; D. Rogoń, *Debet na rachunku bankowym – konstrukcja prawna i skutki*, Pr.Bank. 2003, nr 5, s. 39 i n.

Jeżeli posiadaczowi udzielono kredytu w rachunku bankowym, saldo ujemne zasadniczo obrazuje wysokość wierzytelności banku wobec posiadacza-kredytobiorcy z tytułu umowy kredytowej, tj. wysokość środków pieniężnych wypłaconych i pozostających do spłaty na tej podstawie prawnej.

W praktyce kredyt w rachunku bankowym jest kredytem rewalwinowym (odnawialnym)⁸. Kredytobiorcy udostępnia się środki pieniężne do określonej sumy (zob. art. 69 ust. 2 pkt 2 p.b.), ale umożliwia się mu – w okresie oznaczonym w umowie (tzw. okres dostępności) – ponowne wykorzystywanie środków spłaconych. Suma kredytu ma charakter stały i oznacza maksymalny pułap jednoczesnego wykorzystania środków pieniężnych w ramach umowy kredytowej. Z kolei kwota wykorzystanych środków – do wskazanego pułapu – zmienia się dynamicznie, spadając niekiedy do zera. W konsekwencji wysokość wierzytelności banku wobec posiadacza z tytułu umowy kredytowej o zwrot wypłaconych kwot również podlega zmianom (zwiększeniu lub zmniejszeniu) w okresie dostępności – waha się od zera do wartości równej sumie kredytu.

2. Mechanizm spłaty kredytu w rachunku

Kredyt w rachunku bankowym wyróżnia szczególny sposób postawienia środków pieniężnych do dyspozycji kredytobiorcy, ich wypłacenia oraz spłaty (zob. art. 69 ust. 2 pkt 4 i 8 p.b.). Umowa kredytowa – jako umowa akcesoryjnie podporządkowana – odwołuje się do mechanizmów rozliczeniowych przewidzianych w umowie rachunku bankowego. Wypłata kredytu następuje w taki sposób, w jaki przeprowadza się rozliczenia pieniężne ze środków zgromadzonych przez posiadacza na rachunku bankowym (np. za pomocą polecenia przelewu, polecenia zapłaty czy karty płatniczej). Wypłatę w ciężar kredytu odzwierciedla się w postaci salda ujemnego tego rachunku.

⁸ Odnawialność kredytu w okresie dostępności należy odróżnić od prolongowania terminu, na który kredyt został udzielony (zob. art. 69 ust. 1 pkt 4 p.b.). Zob. wyrok SN z dnia 2 lutego 2017 r., I CSK 203/16, Monitor Prawa Bankowego 2017, nr 6, s. 34–39.

Podobne powiązanie dotyczy spłaty zadłużenia kredytowego względem banku. Wszystkie środki pieniężne, które wpływają na rachunek bankowy z dowolnego tytułu prawnego (gotówką lub w drodze rozliczenia bezgotówkowego, np. przelewu), powodują automatycznie zmniejszenie tego zadłużenia, bez potrzeby składania odrębnej dyspozycji kredytobiorcy. Saldo debetowe ulega wtedy odpowiedniej redukcji. Trzeba podkreślić, że przedstawiony skutek nie zależy od wymagalności wierzytelności banku o zwrot kredytu. Wierzytelność ta ulega zmniejszeniu o sumę wpływających środków, mimo że nie stała się jeszcze wymagalna. Jak wspomniano, pozwala to kredytobiorcy na ponowne wykorzystanie kredytu w kwocie tych środków, o ile nie upłynął jeszcze okres dostępności określony w umowie kredytowej.

3. Wpływ zajęcia rachunku bankowego na mechanizm spłaty kredytu

Wierzytelność z umowy rachunku bankowego może być przedmiotem egzekucji w sądowym postępowaniu egzekucyjnym (art. 889 i n. k.p.c.⁹)¹⁰. Wierzytelność ta ma charakter pieniężny. Obejmuje roszczenie posiadacza wobec banku o zwrot środków pieniężnych wpłaconych na rachunek bankowy. W praktyce jest podstawowym składnikiem majątkowym dłużnika służącym zaspokojeniu egzekwowanych należności wierzyciela.

W celu dokonania egzekucji w pierwszym rzędzie komornik dokonuje zajęcia wspomnianej wierzytelności. Zajęcie to wywiera *ex lege* doniosłe skutki prawne w relacji łączącej bank z posiadaczem rachunku

⁹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1460 ze zm.); dalej: k.p.c.

¹⁰ Przeprowadzona w niniejszym artykule analiza ogranicza się do egzekucji sądowej. Znajduje jednak odpowiednie zastosowanie do egzekucji administracyjnej skierowanej do wierzytelności z umowy rachunku bankowego – zob. art. 80 i n. ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1438 ze zm.).

(dłużnikiem egzekwowanym)¹¹. Powoduje to po stronie banku szczególne obowiązki w toku egzekucji¹².

Otrzymawszy zawiadomienie komornika o zajęciu wierzytelności posiadacza wynikającej z umowy rachunku bankowego, bank zostaje objęty – z mocy ustawy – zakazem dokonywania wypłat środków pieniężnych z tego rachunku, bez zgody komornika, do wysokości zajętej wierzytelności (art. 889 § 1 pkt 1 k.p.c.). Ponadto, bank ma obowiązek przekazać środki pieniężne z zajętego rachunku na rachunek bankowy komornika niezwłocznie po upływie siedmiu dni od dnia doręczenia mu zawiadomienia o zajęciu. Jednakże w razie egzekucji bieżących alimentów lub rent obowiązek ten powinien zostać wykonany niezwłocznie, bez czekania na upływ siedmiodniowego terminu (zob. art. 889² k.p.c.). Gdy występuje przeszkoda do przekazania zajętej kwoty (np. blokada określona w art. 890² § 1 k.p.c.), bank jest zobowiązany powiadomić o niej komornika w ciągu siedmiu dni po otrzymaniu zawiadomienia o zajęciu (art. 889 § 1 pkt 1 k.p.c.).

Przedmiotem zajęcia jest wierzytelność posiadacza (dłużnika egzekwowanego) z tytułu umowy rachunku bankowego według stanu na chwilę doręczenia bankowi wspomnianego zawiadomienia, tj. obejmująca zasadniczo kwotę środków pieniężnych zaewidencjonowanych w tym momencie na rachunku. Co istotne, zajęcie obejmuje również kwoty, których nie było na rachunku bankowym w chwili jego zajęcia, a zostały wpłacone na ten rachunek po dokonaniu zajęcia (art. 890 § 1 k.p.c.). Innymi słowy, w takiej sytuacji przedmiotem zajęcia, bez potrzeby dokonywania dodatkowych czynności egzekucyjnych, jest również wierzytelność posiadacza, która powstanie lub zwiększy się – w okresie trwania zajęcia – w wyniku przyszłej wpłaty (transferu) środków pieniężnych na rachunek.

¹¹ Z piśmiennictwa por. np. G. Sikorski, *Egzekucja z rachunków bankowych*, Sopot 2011.

¹² Odnośnie do egzekucji administracyjnej por. P. Stanisławiszyn, *Bank jako quasi-egzekutor na przykładzie egzekucji administracyjnej z rachunku bankowego* [w:] *System egzekucji administracyjnej*, pod red. S. Fundowicza, J. Niczyporuka, J. Radwanowicza, Warszawa 2004, s. 193 i n.

Na zarysowanym tle prawnym powstaje pytanie, czy przedstawiony wyżej mechanizm spłaty kredytu, który ma swoje umocowanie prawne w umowie łączącej strony (bank i posiadacza rachunku), zachowuje aktualność, gdy doszło do zajęcia wierzytelności posiadacza (dłużnika egzekwowanego) z umowy rachunku bankowego w sądowym postępowaniu egzekucyjnym, a następnie na rachunek wpłynęły pewne kwoty¹³. Biorąc pod uwagę powszechność występowania takiej formy kredytu w obrocie bankowym, zasygnalizowana kwestia ma istotne znaczenie praktyczne. Rozbieżnie się ją jednak ocenia w piśmiennictwie prawniczym. Można wyróżnić dwa stanowiska dotyczące rozstrzygnięcia omawianego zagadnienia.

4. Pierwszeństwo spłaty kredytu przed realizacją zajęcia

Według pierwszego stanowiska priorytet należy przyznać spłacie kredytu w rachunku bankowym przed realizacją zajęcia wierzytelności wynikającej z umowy rachunku¹⁴. Przyjmuje się, że wierzytelność ta powstaje dopiero wtedy, gdy całkowicie spłacono kredyt – zobrazowany jako saldo ujemne – w rachunku bankowym. Dopóki takiej spłaty nie dokonano, nie istnieje przedmiot zajęcia. W rezultacie bank nie jest zobowiązany do przekazania komornikowi wpływających na rachunek środków pieniężnych – po chwili dokonania zajęcia – do wysokości zadłużenia z tytułu umowy kredytowej i może je zaliczyć na spłatę tego zadłużenia.

Prezyzyjnie opisując konstrukcję prawną, stosownie do omawianego stanowiska, w przypadku gdy na rachunku bankowym istnieje debet

¹³ W niniejszym artykule pominięto kwestię, czy i na jakich warunkach dopuszczalne jest zajęcie wierzytelności kredytobiorcy wobec banku o wypłatę kredytu z tytułu umowy kredytowej. Kwestia ta nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia przedstawionego wyżej dylematu.

¹⁴ Tak np. R. Adamus, *Kredyt w rachunku bieżącym a problem zajęcia egzekucyjnego*, Monitor Prawa Bankowego 2017, nr 12, s. 61–65; M. Romańska, O. Leśniak, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, Warszawa 2016, komentarz do art. 890 k.p.c., teza 1; A. Stangret-Smoczyńska, *Egzekucja z rachunku bankowego* [w:] *Wybrane zagadnienia egzekucji sądowej*, pod red. J. Gołaczyńskiego, Warszawa 2008, s. 225–226; W. Zręda, *Zajęcie rachunku bankowego*, Pr.Bank. 2000, nr 2, s. 57 i n.

w związku z uprzednim wykorzystaniem kredytu, środki wpływające na rachunek (od dłużnika albo osób trzecich) należy traktować jako spełnienie świadczenia pieniężnego na poczet długu kredytobiorcy z tytułu umowy kredytowej. Świadczenie to powoduje umorzenie wierzytelności banku o zwrot kredytu, co ujawnia się, pomniejszając saldo debetowe w rachunku. Dopiero gdy saldo osiągnie zero, dalsze wpłaty (transfery) następują w ramach umowy rachunku bankowego. Powstaje wtedy – w zakresie zobrazowanym przez saldo dodatnie – wierzytelność posiadacza wobec banku z tytułu umowy rachunku o zwrot wpłaconych środków pieniężnych. Wierzytelność ta wówczas może zostać objęta zajęciem w toku egzekucji sądowej, choćby zawiadomienie o jej zajęciu doręczono bankowi wcześniej, przed dokonaniem powyższych operacji rozliczeniowych.

W konsekwencji – zgodnie z omawianym stanowiskiem – uznaje się, że zajęcie nie obejmuje wpływających na rachunek bankowy, po chwili dokonania zajęcia, środków pieniężnych dopóty, dopóki zalicza się je na spłatę kredytu udzielonego w tym rachunku (choćby wierzytelność o spłatę kredytu była jeszcze niewymagalna). Przedmiotem zajęcia jest wierzytelność z umowy rachunku, a ta powstaje dopiero po pełnej spłacie tego kredytu, gdy na rachunku zaczyna występować saldo dodatnie. Po dokonaniu zajęcia bank jest zobowiązany przekazać komornikowi jedynie środki pieniężne, które zaewidencjonowano na rachunku jako saldo dodatnie.

5. Pierwszeństwo realizacji zajęcia przed spłatą kredytu

Według drugiego stanowiska wykonanie zajęcia powinno mieć pierwszeństwo przed spłatą kredytu w rachunku. Innymi słowy, środki pieniężne wpływające na rachunek – w okresie po doręczeniu bankowi zawiadomienia o zajęciu – są objęte zajęciem i powinny zostać przekazane komornikowi do wysokości zajętej wierzytelności (art. 889² k.p.c.), a jedynie ewentualna nadwyżka może posłużyć do spłaty zadłużenia

kredytowego wobec banku. Dotyczy to środków wpłaconych zarówno przez posiadacza (dłużnika egzekwowanego), jak i przez osoby trzecie. Stanowisko to jest często prezentowane w orzecznictwie sądowym¹⁵, występuje również w piśmiennictwie¹⁶. Przemawiają za nim dwa podstawowe argumenty.

Po pierwsze, wskazuje się, że pogląd ten ma mocne oparcie w wykładni językowej art. 890 § 1 k.p.c. Zgodnie z powołanym przepisem zajęcie obejmuje kwoty, których nie było na rachunku bankowym w chwili jego dokonania, a zostały później wpłacone na ten rachunek – tj. po doręczeniu bankowi zawiadomienia o zajęciu. W świetle art. 890 § 1 k.p.c. nie ma znaczenia, czy wpływające kwoty zaewidencjonowano na rachunku bankowym i czy po zaksięgowaniu powstało saldo dodatnie rachunku (arg. *lege non distinguente*). Przepis ten *implicite* uznaje, że wpłacone środki pieniężne tworzą przedmiot wierzytelności posiadacza z umowy rachunku bankowego i w związku z tym podlegają zajęciu, a następnie przekazaniu komornikowi (art. 889² k.p.c.).

Po drugie, podnosi się argument funkcjonalny. Nie ma uzasadnienia merytorycznego ani aksjologicznego, aby przyznawać bankowi bezwzględne pierwszeństwo w zaspokojeniu wierzytelności z tytułu umowy kredytowej przed wierzytelnościami innych osób, które uczestniczą w postępowaniu egzekucyjnym w odniesieniu do rachunku bankowego lub mogą uzyskać w inny sposób zaspokojenie z wpływających środków pieniężnych zgodnie z przepisami o egzekucji sądowej (np. pracownicy w trybie art. 890 § 2 k.p.c.). Obowiązujące przepisy nie dają podstaw do formułowania tego rodzaju przywileju. Interes banku nie powinien

¹⁵ Zob. wyrok SA w Gdańsku z dnia 7 lutego 2013 r., V ACa 1044/12, Lex nr 1321924; wyrok SA w Warszawie z dnia 21 maja 2018 r., I ACa 571/17, Lex nr 2514662 (w odniesieniu do egzekucji administracyjnej); wyrok SA w Krakowie z dnia 30 stycznia 2019 r., I AGa 257/18, Lex nr 2736580. We wcześniejszym orzecznictwie zbliżone stanowisko zajął SA w Warszawie w wyroku z dnia 20 kwietnia 2001 r., I ACa 1367/00, Lex nr 54092.

¹⁶ Tak np. M. Adamczyk, *Zajęcie rachunku bankowego a umowa kredytu w rachunku bankowym*, M.Prawn. 2010, nr 16, s. 887–888; A. Laskowska-Hulisz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 4, pod red. A. Marciniaka, Warszawa 2020, komentarz do art. 890, teza 5.

przeważać nad interesami innych wierzycieli dłużnika egzekwowanego. Warto zwrócić uwagę, że taki przywilej przyznawałby bankowi pierwszeństwo nawet przed kosztami egzekucyjnymi (zob. art. 1025 § 1 pkt 1 k.p.c.). W świetle wykładni funkcjonalnej pozostawałby on w sprzeczności z przepisami przyznającymi ochronę pewnym szczególnym kategoriom wierzycieli w postępowaniu egzekucyjnym, np. pracownikom czy osobom uprawnionym do alimentów (zob. np. art. 890 § 2 i art. 1025 § 1 pkt 2 i 3 k.p.c.). Prowadziłby zatem do rezultatów sprzecznych z założeniami polityki prawa wyrażonymi w przepisach normujących egzekucję sądową.

6. Konstrukcja prawna spłaty kredytu w rachunku a wykonanie zajęcia

Rozwijając przedstawioną argumentację wspierającą drugie stanowisko, należy zauważyć, że w prawie polskim wpis na rachunek bankowy ma charakter deklaratoryjny¹⁷. Nie ma on żadnego samodzielnego znaczenia na płaszczyźnie materialnoprawnej. Stanowi czynność ewidencyjną w wykonaniu obowiązków banku na podstawie przepisów o rachunkowości i odsyłających do nich postanowień umowy (z uwzględnieniem art. 56 oraz art. 354 § 1 k.c.). Wpis na rachunku nie tworzy praw ani obowiązków w stosunku prawnym między bankiem a posiadaczem. W szczególności nie wpływa na powstanie, treść lub wygaśnięcie wierzytelności posiadacza o zwrot środków pieniężnych wpłaconych na rachunek. Byt prawny, kształt tej wierzytelności oraz możliwość jej wykonania nie zależą od dokonania przez bank wpisu na rachunku, lecz od rzeczywistej wpłaty lub wypłaty środków (gotówką albo w drodze rozliczenia bezgotówkowego).

W konsekwencji należy uznać, że wierzytelność posiadacza o zwrot wpłaconych środków pieniężnych powstaje z chwilą, w której bank

¹⁷ Szerzej por. T. Czech, *Wpis na rachunek płatniczy*, Monitor Prawa Bankowego 2019, nr 10, s. 48 i n. oraz przedstawiona tam krytyka odmiennych koncepcji.

otrzymuje te środki (w gotówce lub bezgotówkowo). Nie jest w tym celu konieczny wpis na rachunku bankowym. Nie ma również znaczenia aktualne saldo rachunku: dodatnie bądź ujemne. Jeżeli uprzednio dokonano zajęcia w odniesieniu do rachunku bankowego w sądowym postępowaniu egzekucyjnym i na rachunek wpłacono pewną kwotę, wierzytelność posiadacza (dłużnika egzekwowanego) o wypłatę tej kwoty powstaje i jest objęta zajęciem od momentu otrzymania przez bank środków pieniężnych, choćby nie ujęto jej we wpisie powodującym powstanie salda dodatniego na rachunku.

Nie ma dostatecznych podstaw do uznania, że wpłata środków pieniężnych na rachunek stanowi świadczenie spełnione na poczet długu z umowy kredytowej¹⁸. Podstawą prawną przyjmowania środków na rachunek – niezależnie od jego salda (dodatniego czy ujemnego) – jest zawsze umowa rachunku bankowego, a nie umowa kredytowa. W omawianej sytuacji mechanizm prawny rozliczenia między stronami wykorzystuje potrącenie umowne (kompensatę). W przypadku gdy dokonano wpłaty środków pieniężnych na rachunek bankowy, w zwykłym trybie wierzytelność banku wobec posiadacza z tytułu umowy kredytowej ulega automatycznie umorzeniu w rezultacie jej potrącenia umownego z wierzytelnością posiadacza wobec banku do wysokości wpłaconej kwoty. Nie jest wymagane w tym celu składanie odrębnego oświadczenia woli przez żadną ze stron. Potrącenie to – zgodnie z umową – następuje, choćby żadna z umarzanych wierzytelności nie była jeszcze wymagalna.

Przedstawiony mechanizm potrącenia umownego nie może jednak funkcjonować w przypadku, gdy dokonano zajęcia wierzytelności posiadacza (dłużnika egzekwowanego) z tytułu umowy rachunku bankowego. Na przeszkodzie stoi art. 885 w zw. z art. 893 k.p.c. Po zajęciu posiadacz traci uprawnienie do rozporządzania zajętą wierzytelnością. Wykładnia celowościowa – zmierzająca do ochrony wierzycieli prowadzących egzekucję – wskazuje, że skutek ten obejmuje również rozporządzenie

¹⁸ Szerzej por. T. Czech, *Kredyt...*, *op. cit.*, s. 86–87.

w postaci potrącenia umownego. Potrącenie takie prowadzi bowiem – z uszczerbkiem dla wierzycieli egzekwujących – do zmniejszenia majątku dłużnika egzekwowanego o kompensowaną wierzytelność. Dlatego należy je uznać za niedopuszczalne po chwili zajęcia wierzytelności z umowy rachunku.

Argumentacja ta znajduje dodatkowe wsparcie w art. 504 k.c. Zgodnie z tym przepisem zajęcie wierzytelności przez osobę trzecią wyłącza umorzenie tej wierzytelności przez potrącenie tylko wtedy, gdy dłużnik stał się wierzycielem swego wierzyciela dopiero po dokonaniu zajęcia albo gdy jego wierzytelność stała się wymagalna po tej chwili, a przy tym dopiero później niż wierzytelność zajęta. Powołany przepis dotyczy potrącenia ustawowego i normuje ograniczenia odnoszące się do umarzania w tym trybie wierzytelności wymagalnych (art. 498 k.c.). Biorąc pod uwagę jego rangę systemową oraz cel (tj. ochronę innych wierzycieli kierujących egzekucję do wierzytelności), powinien być także stosowany w przypadku potrącenia umownego. W świetle wykładni celowościowej oraz systemowej należy uznać, że kompensata na podstawie umowy nie może stawiać dłużnika egzekwowanego i jego wierzyciela w lepszej sytuacji niż przewidziano w art. 504 k.c. Nie ulega wątpliwości, że powołany przepis obejmuje także potrącenie wierzytelności wynikającej z umowy rachunku bankowego, gdy dokonano jej zajęcia w sądowym postępowaniu egzekucyjnym (*arg. lege non distinguente*)¹⁹.

7. Podsumowanie

Przedstawiona argumentacja uzasadnia wniosek, że środki pieniężne (wpłacone przez posiadacza lub osoby trzecie), które wpływają na rachunek bankowy – w okresie po doręczeniu bankowi zawiadomienia o zajęciu – są objęte zajęciem (art. 890 § 1 k.c.). Bank ma obowiązek przekazać je komornikowi do wysokości zajętej wierzytelności

¹⁹ Por. np. R. Bąk, *Potrącenie z zajętego rachunku bankowego*, Pr.Bank. 2004, nr 1, s. 46 i n.

(art. 889² k.p.c.). Wpływające kwoty nie mogą zostać automatycznie zaliczone – przez kompensatę umowną – na poczet spłaty zadłużenia posiadacza-kredytobiorcy wobec banku z tytułu umowy kredytu udzielonego w tym rachunku. Zasadniczo nie ma znaczenia, czy wierzytelność banku wobec posiadacza jest wymagalna, czy nie. Jednakże w przypadku gdy wierzytelność z tytułu umowy kredytowej stała się wymagalna przed zajęciem rachunku, bank może dokonać potrącenia – składając osobne oświadczenie woli – w trybie art. 498 w zw. z art. 504 k.c.²⁰ Potrącenie ustawowe jest wtedy dopuszczalne.

²⁰ Podobnie M. Adamczyk, *Zajęcie...*, *op. cit.*, s. 892; A. Stangret-Smoczyńska, *Egzekucja...*, *op. cit.*, s. 226; por. także wyrok SA w Warszawie z dnia 20 kwietnia 2001 r., I ACa 1367/00, Lex nr 54092.

Syntetyczna analiza zagadnień

DOSTĘPNA W CZYTELNI

do tej pory rozproszonych w różnych opracowaniach

Już w sklepie Currendy!

www.sklep.currenda.pl

www.czytelnia.currenda.pl

STRESZCZENIE Zlecenie poszukiwania majątku dłużnika jako warunek żądania dalszego prowadzenia egzekucji (art. 801 § 4 k.p.c.)

Artykuł traktuje o zleceniu poszukiwania majątku dłużnika jako warunku żądania dalszego prowadzenia egzekucji. W pierwszej części opracowania przeanalizowano rys historyczny samego poszukiwania majątku dłużnika i jego znaczenie w systemie obowiązującego prawa. W dalszej części uszczegółowiono, które czynności komornika należy zakwalifikować jako czynności w ramach prowadzonego postępowania, a które czynności przeprowadzone zostaną wyłącznie w trybie poszukiwania majątku dłużnika za wynagrodzeniem. Artykuł określa także czynności, od wykonania których zależeć będzie skuteczność wysłuchania wierzyciela przed umorzeniem postępowania egzekucyjnego w trybie art. 827 k.p.c.

Słowa kluczowe: egzekucja sądowa, komornik, poszukiwanie majątku, postępowanie egzekucyjne, wysłuchanie wierzyciela przed umorzeniem postępowania

SUMMARY Instruction to Search for Debtor's Property as a Condition to Demand the Further Pursue of Enforcement (art. 801 § 4 Code of Civil Proceedings)

The article analyses an instruction to search for debtor's property as a condition for demanding the further course of enforcement. In the first part of the study, a historical overview has been given of the very search for a debtor's property and its meaning in the system of applicable law. In the further part, it was detailed which activities of a bailiff should be qualified as activities within the conducted proceedings, and which activities will be carried out exclusively in the mode of searching for property of a debtor for a fee. Moreover, the article determines activities that will underlie the effectiveness of hearing a debtor before the discontinuation of enforcement proceedings under art. 827 of the Code of Civil Proceedings.

Keywords: court enforcement, a bailiff, search for property, enforcement proceedings, hearing a debtor before the discontinuation of proceedings

Zlecenie poszukiwania majątku dłużnika jako warunek żądania dalszego prowadzenia egzekucji (art. 801 § 4 k.p.c.)

1. Geneza instytucji poszukiwania majątku dłużnika

Instytucja poszukiwania majątku dłużnika została wprowadzona do porządku prawnego z dniem 5 lutego 2005 r.¹ Zgodnie z pierwotnym brzmieniem art. 797¹ k.p.c.² wierzyciel mógł zlecić komornikowi, za wynagrodzeniem, poszukiwanie majątku dłużnika. Wprowadzenie powyższej regulacji korespondowało z ówczesną treścią art. 797 § 1 zd. 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem we wniosku lub żądaniu przeprowadzenia egzekucji z urzędu należało wskazać świadczenie, które ma być spełnione, oraz sposób egzekucji. W egzekucji świadczeń pieniężnych wskazanie

¹ Art. 1 ust. 122 w zw. z art. 13 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2004 r. Nr 172, poz. 1804).

² Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1460 z późn. zm.).

sposobu (sposobów) egzekucji sprowadzało się w istocie do obowiązku określenia prawa majątkowego, z którego egzekucja ma być prowadzona – i to w sposób zindywidualizowany³. Sposobami egzekucji komornik był związany⁴, a zatem indywidualne określenie wierzytelności, rzeczy lub prawa, co do których komornik powinien podjąć czynność zajęcia, należało do obowiązków wierzyciela. Za taką wykładnią pierwotnej treści art. 797 § 1 k.p.c. przemawia dyspozycyjny i kontradyktoryjny charakter postępowania egzekucyjnego, brak obowiązku organu egzekucyjnego do korzystania z uprawnienia wynikającego z art. 761 § 1 k.p.c., a także odpłatność czynności poszukiwania majątku dłużnika. Ponadto, w omawianym stanie prawnym brakowało przepisu nakazującego komornikowi ustalenie stanu majątkowego dłużnika z urzędu, poza sprawami o egzekucję należności alimentacyjnych (art. 1086 § 1 k.p.c.) oraz o egzekucję grzywien i kar pieniężnych, opłat sądowych i kosztów postępowania w sprawach cywilnych (§ 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2006 r. w sprawie egzekucji grzywien i kar pieniężnych, opłat sądowych i kosztów postępowania w sprawach cywilnych⁵). W niektórych ujęciach konieczność wskazania sposobu egzekucji poczytywana była jako brak obowiązku ustalenia go przez komornika, co oznacza, że majątek ten mógł wskazać nie tylko wierzyciel, ale i dłużnik. A. Adamczuk wywodził, iż określenie sposobu egzekucji nie oznacza obowiązku wskazania majątku dłużnika, rzeczy lub praw, do których komornik ma skierować egzekucję. Jeżeli wierzyciel nie znał miejsca położenia rzeczy dłużnika czy osób zobowiązanych wobec dłużnika do spełnienia świadczenia pieniężnego (wynagrodzenia za pracę, rachunku bankowego, innej wierzytelności, czy innego prawa majątkowego), mógł wystąpić o odebranie od dłużnika stosownych wyjaśnień (art. 801 k.p.c.), zlecić poszukiwanie majątku (art. 797¹ k.p.c.) lub wystąpić

³ Por. A. Marciniak, *Komentarz do art. 797 k.p.c.* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom III. Komentarz. Art. 730–1099*, pod red. A. Marciniaka, K. Piaseckiego, Warszawa 2015, s. 363.

⁴ Por. uchwała SN z dnia 28 czerwca 2006 r., III CZP 23/06, OSNC 2007/1/11.

⁵ Dz.U. z 2006 r. Nr 42, poz. 288.

o nakazanie dłużnikowi wyjawienia majątku (art. 913 k.p.c.)⁶. Niezależnie od powyższego i tak należy stwierdzić, iż ustalenie stanu majątkowego dłużnika, czy też prowadzenie dochodzenia w celu ustalenia rzeczy, wierzytelności lub praw dłużnika z urzędu nie należało – poza wskazanymi już wyjątkami – do obowiązków komornika⁷.

W praktyce, także orzeczniczej, pojawiały się wątpliwości co do zakresu zastosowania art. 797¹ k.p.c. Z jednej strony bowiem wierzyciel mógł zlecić komornikowi poszukiwanie majątku dłużnika za wynagrodzeniem, z drugiej zaś – zgodnie z art. 761 § 1 k.p.c. – organ egzekucyjny mógł żądać od uczestników postępowania złożenia wyjaśnień oraz zasięgać od organów administracji publicznej, organów wykonujących zadania z zakresu administracji publicznej, organów podatkowych, organów rentowych, banków, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, przedsiębiorstw maklerskich, organów spółdzielni mieszkaniowych, zarządów wspólnot mieszkaniowych oraz innych podmiotów zarządzających mieszkaniami i lokalami użytkowymi, jak również innych instytucji i osób nieuczestniczących w postępowaniu informacji niezbędnych do prowadzenia egzekucji. Tym samym wątpliwości budziło, czy podejmowanie czynności w trybie art. 761 § 1 k.p.c. jest czynnością komornika w ramach prowadzonego postępowania egzekucyjnego, czy też sposobem wykonywania czynności poszukiwania majątku. Powszechnie przyjmowano jednak, że art. 761 § 1 k.p.c. jest uprawnieniem komornika, nie zaś – co do zasady – jego ustawowym obowiązkiem, a zatem występowanie z żądaniem udzielenia informacji do podmiotów wskazanych w tym przepisie było w istocie czynnością poszukiwania, o której była mowa w art. 797¹ k.p.c.⁸

Dodatkowo warto zwrócić uwagę na istniejący spór wokół charakteru instytucji zlecenia poszukiwania majątku. W doktrynie pojawił się

⁶ A. Adamczuk, *Komentarz do art. 797 k.p.c.* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II. Art. 506–1217*, pod red. M. Manowskiej, Warszawa 2015, s. 613.

⁷ Tak też S. Dalka, J. Świeczkowski, *Pozyskiwanie informacji dotyczących majątku dłużnika – prawo czy obowiązek komornika?*, PPE 2003, nr 11–12, s. 9.

⁸ Odmienne SO w Poznaniu w postanowieniu z dnia 6 października 2015 r., XV Cz 1089/15 (*Poszukiwaniem majątku dłużnika nie są czynności podejmowane w ramach stosowanych na wniosek wierzyciela sposobów egzekucji*), niepubl.

odosobniony pogląd, iż komornika z wierzycielem zlecającym poszukiwanie majątku łączy cywilnoprawny stosunek zlecenia, o którym mowa w art. 734 k.c.⁹ Zdaniem A. Nowaka w treści uchylonego już art. 797¹ k.p.c. mieliśmy do czynienia z kwalifikowaną podmiotową umową-zleceniem, której stronami są komornik oraz wierzyciel¹⁰. Autor ten uzasadnia swoje stanowisko użytymi w treści przepisu zwrotami „zlecenie” oraz „za wynagrodzeniem”, ponadto podnosi, iż komornik, wykonując czynności przekazane mu na podstawie odrębnych przepisów, nie działa jako organ egzekucyjny¹¹. W literaturze prawniczej dominuje jednak pogląd, iż podstawą poszukiwania majątku nie jest stosunek cywilnoprawny pomiędzy wierzycielem a komornikiem¹². Według A. Marciniaka za takim stanowiskiem przemawia fakt, iż – po pierwsze – terminu „zlecenie” nie należy traktować dosłownie, gdyż jest on używany wielokrotnie w przepisach k.p.c. oraz w przepisach ustawy o komornikach sądowych i egzekucji w zupełnie innych znaczeniach, niezwiązanych z umową-zleceniem. Po drugie, regulacja dotycząca „zlecenia poszukiwania majątku” została zawarta w przepisach k.p.c. o postępowaniu egzekucyjnym, w którym komornik występuje wyłącznie w charakterze organu egzekucyjnego. Po trzecie, relacje komornika z wierzycielem w ramach postępowania egzekucyjnego należy rozpatrywać wyłącznie w kategorii stosunku publicznoprawnego, łączącego komornika ze stronami postępowania egzekucyjnego. Po czwarte, przepis art. 53a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji przewidywał opłatę egzekucyjną od „zlecenia poszukiwania majątku” oraz „zwrot wniosku zawierającego zlecenie”. Jest to regulacja właściwa dla czynności procesowych

⁹ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1145 z późn. zm.).

¹⁰ A. Nowak, *Charakter prawny umowy-zlecenia poszukiwania przez komornika majątku dłużnika za wynagrodzeniem*, PPH 2006, nr 3, s. 42.

¹¹ Por. I. Kunicki, *Glosa do uchwały SN z dnia 11 lipca 2000 r., III CZP 24/00*, OSP 2001/7–8/III.

¹² O publicznoprawnym charakterze stosunku łączącego komornika z wierzycielem wypowiadał się SN m.in. w postanowieniu z dnia 14 marca 2000 roku, II CKN 496/00, OSNC 2000/9/168 oraz w uchwale z dnia 18 października 2013 r., III CZP 57/13, Lex nr 1385889.

uczestników postępowania egzekucyjnego i nie da się jej pogodzić z instytucjami prawa cywilnego, a w szczególności z ofertą zawarcia umowy albo zaproszeniem do rokowań¹³.

2. Poszukiwanie majątku dłużnika od dnia 8 września 2016 roku

W stanie prawnym zmienionym ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw¹⁴, komornik nie mógł podejmować czynności poszukiwania majątku dłużnika za wynagrodzeniem w pierwszym etapie postępowania egzekucyjnego¹⁵. Uchylony został bowiem art. 797¹ k.p.c., zaś zgodnie z dodanym art. 801² k.p.c., jeżeli w drodze czynności przewidzianych w art. 801 nie można było ustalić majątku pozwalającego na zaspokojenie świadczenia, do którego może być skierowana egzekucja, wierzyciel mógł zlecić komornikowi poszukiwanie majątku dłużnika. Z kolei art. 801 k.p.c. stanowił, że jeżeli wierzyciel albo sąd zarządzający z urzędu przeprowadzenie egzekucji lub uprawniony organ żądający przeprowadzenia egzekucji nie wskaże majątku pozwalającego na zaspokojenie świadczenia, komornik wzywa dłużnika do złożenia wykazu majątku lub innych wyjaśnień niezbędnych do przeprowadzenia egzekucji. W poprzednim stanie prawnym wezwanie dłużnika do złożenia wyjaśnień było jedynie uprawnieniem komornika, nie zaś jego ustawowym obowiązkiem. Jak wynika z powyższego, warunkiem niezbędnym do zlecenia komornikowi poszukiwania majątku dłużnika był brak wskazanego przez wierzyciela majątku dłużnika oraz bezskuteczność czynności

¹³ R. Kulski, *Komentarz do art. 797¹ k.p.c.* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom III. Komentarz. Art. 730–1088*, pod red. A. Marciniaka, K. Piaseckiego, Warszawa 2015, s. 367–368; tak też A. Marciniak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom III. Postępowanie nieprocesowe w razie zaginięcia lub zniszczenia akt, zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do artykułów 506–1088*, pod red. A. Marciniaka, K. Piaseckiego, Warszawa 2012, s. 831.

¹⁴ Dz.U. z 2015 r., poz. 1311.

¹⁵ Odmienne O. Marcewicz, *Komentarz do art. 801² k.p.c.* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom II. Art. 758–1217*, pod red. A. Jakubeckiego, Lex Online.

wezwania dłużnika do złożenia wykazu majątku lub innych wyjaśnień koniecznych do prowadzenia egzekucji. Oznacza to, że dopiero niezłożenie przez dłużnika wykazu majątku w określonym przez komornika terminie¹⁶ lub złożenie wykazu majątku, w którym dłużnik nie wskazał majątku pozwalającego na zaspokojenie świadczenia lub wskazał go w zakresie niższym niż dochodzone świadczenie, umożliwiło podjęcie czynności przewidzianej w art. 801² k.p.c. Jak się wydaje, ustawodawca, dokonując nowelizacji przepisów, uznał, iż zasięganie od organów administracji publicznej, organów wykonujących zadania z zakresu administracji publicznej, organów podatkowych, organów rentowych, banków, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, przedsiębiorstw maklerskich, organów spółdzielni mieszkaniowych, zarządów wspólnot mieszkaniowych oraz innych podmiotów zarządzających mieszkaniami i lokalami użytkowymi, jak również innych instytucji i osób nieuczestniczących w postępowaniu informacji niezbędnych do prowadzenia egzekucji jest czynnością komornika w ramach prowadzonego postępowania i określonych sposobów egzekucji. Natomiast korzystanie przez organ egzekucyjny z uprawnienia przyznanego w art. 761 § 1 k.p.c. nie wymaga zlecenia poszukiwania majątku dłużnika za wynagrodzeniem. Stanowisko przeciwne, przy uwzględnieniu treści art. 801² k.p.c. w zw. z art. 801 k.p.c., prowadziłoby do niczym nieuzasadnionej zwłoki w ustaleniu stanu majątkowego dłużnika, który wezwany do złożenia wykazu majątku uprzedzany byłby o nadchodzącej egzekucji. Gdyby bowiem dokonywanie zapytań w trybie art. 761 k.p.c. było zależne od uprzedniego zlecenia komornikowi poszukiwania majątku dłużnika, to czynności takie mogłyby zostać podjęte dopiero po bezskutecznym wezwaniu dłużnika do złożenia wykazu majątku, co wiązałoby się z koniecznością zawiadomienia wierzyciela o bezskuteczności czynności, o których mowa w art. 801 k.p.c., i udzielenia

¹⁶ O potrzebie określenia terminu na złożenie wykazu majątku zob. np. K. Flaga-Gieruszyńska, *Komentarz do art. 801¹ k.p.c.* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. K. Flaga-Gieruszyńskiej, A. Zielińskiego, Legalis Online.

pouczenia o treści art. 801² k.p.c. Z punktu widzenia ekonomiki i sprawności postępowania rozwiązanie to należy ocenić negatywnie.

3. Poszukiwanie majątku dłużnika od dnia 1 stycznia 2019 roku

Spór dotyczący związku przepisów o poszukiwaniu majątku z przepisem art. 761 § 1 k.p.c. został ostatecznie przerwany przez ustawodawcę ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych¹⁷, którą nowelizowano art. 801² k.p.c. Zgodnie z jego nowym brzmieniem wierzyciel może zlecić komornikowi poszukiwanie majątku dłużnika, jeżeli w drodze czynności przewidzianych w art. 801 § 1 pkt 1 nie zdołano ustalić majątku pozwalającego na zaspokojenie dochodzonego świadczenia. Poszukiwaniem majątku nie jest realizacja wniosków wierzyciela o zwrócenie się z żądaniem udzielenia informacji do podmiotów wymienionych w art. 761 § 1¹ pkt 1–6. Jednocześnie dokonano nowelizacji przepisu art. 761 § 1¹ k.p.c., zgodnie z którym organ egzekucyjny może żądać od:

- 1) organów administracji publicznej;
- 2) podmiotów wykonujących zadania z zakresu administracji publicznej;
- 3) organów podatkowych;
- 4) organów rentowych;
- 5) banków;
- 6) spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych;
- 7) zakładów ubezpieczeń lub zakładów reasekuracji;
- 8) podmiotów prowadzących rachunki papierów wartościowych, wymienionych w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi;
- 9) spółdzielni mieszkaniowych;
- 10) wspólnot mieszkaniowych;
- 11) innych podmiotów zarządzających lokalami;

¹⁷ Dz.U. z 2018 r., poz. 771.

- 12) biur informacji gospodarczej;
- 13) innych instytucji i osób nieuczestniczących w postępowaniu – informacji dotyczących stanu majątkowego dłużnika lub umożliwiających identyfikację składników jego majątku oraz danych adresowych jedynie w zakresie niezbędnym do zapewnienia prawidłowego toku postępowania.

Zdanie drugie przywołanego przepisu art. 801² k.p.c. w sposób jednoznaczny i definitywny przesądziło, iż zasięganie informacji w trybie art. 761 § 1¹ k.p.c. jest czynnością komornika w ramach prowadzonego postępowania, za które nie należy się dodatkowe wynagrodzenie wynikające z konieczności zlecenia poszukiwania majątku¹⁸. Przebieg prac legislacyjnych¹⁹ pokazuje, iż ustawodawca wychodzi obecnie z założenia, że ustalenie stanu majątkowego jest obowiązkiem komornika²⁰ i nie powinien on pobierać za to dodatkowych opłat. Służyć ma to przede wszystkim obniżeniu kosztów postępowania, które to koszty – co do zasady – ponosi dłużnik. Ponadto, na gruncie poprzednich uregulowań prawnych wątpliwości budziło pobieranie przez komornika tzw. drugiej części opłaty, tj. opłaty za odnalezienie majątku dłużnika, o której mowa była w art. 53a ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji²¹, niewystępującej w aktualnym stanie prawnym.

¹⁸ M. Łochowski zauważa jednak, że czynnością poszukiwania majątku będzie zwrócenie się z zapytaniem do spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych, innych podmiotów zarządzających lokalami, biur informacji gospodarczej i innych instytucji i osób nieuczestniczących w postępowaniu (M. Łochowski, *Komentarz do art. 801 k.p.c.* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 730–1217*, t. 2, pod red. T. Szanciły, Legalis Online).

¹⁹ Materiały Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka, druk nr 1582 Sejmu VIII kadencji, <http://www.sejm.gov.pl/SQL2.nsf/poskomprocall?OpenAgent&8&1582> (dostęp: 12.08.2020).

²⁰ Tak też A. Jarocho, *Komentarz do art. 801 k.p.c.* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, t. 1 i 2, pod red. T. Zembrzuskiego, Lex Online.

²¹ T.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1309 z późn. zm.

4. Wzajemny stosunek art. 801 § k.p.c. 4 oraz art. 827 § 1 k.p.c.

Zgodnie z art. 827 § 1 k.p.c. przed zawieszeniem lub umorzeniem postępowania można wysłuchać wierzyciela lub dłużnika. Wysłuchanie stron przed umorzeniem lub zawieszeniem postępowania zależy zatem wyłącznie od uznania organu egzekucyjnego. Jak wynika jednak z przepisu art. 801 § 4 zd. 1 k.p.c., jeżeli pomimo skierowania egzekucji do oznaczonych przez wierzyciela składników majątku dłużnika i podjęcia czynności przewidzianych w § 1 pkt 1 oraz odebrania od dłużnika wykazu majątku nie zdołano ustalić majątku dłużnika pozwalającego nawet na zaspokojenie kosztów egzekucyjnych, komornik wysłucha wierzyciela w sposób przewidziany w art. 827 § 1 k.p.c. Przepis art. 801 § 4 zd. 2 k.p.c. stanowi *lex specialis* względem przepisu art. 827 § 1 k.p.c., co oznacza, że umorzenie przez komornika postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c. – gdyż przepis art. 801 § 4 k.p.c. w sposób oczywisty zakresem swojego normowania obejmuje przypadek tzw. bezskuteczności egzekucji – wymaga obligatoryjnego wysłuchania wierzyciela w trybie art. 827 § 1 k.p.c.²² i pouczenia o zdaniu drugim przepisu art. 801 § 4.

5. Żądanie dalszego prowadzenia postępowania

Jak już wcześniej wskazano, jeżeli pomimo skierowania egzekucji do oznaczonych przez wierzyciela składników majątku dłużnika i podjęcia czynności przewidzianych w § 1 pkt 1 art. 801 k.p.c. oraz odebrania od dłużnika wykazu majątku²³ nie zdołano ustalić majątku dłużnika pozwalającego nawet na zaspokojenie kosztów egzekucyjnych, komornik

²² Tak też R. Kułski, *Komentarz do art. 801 k.p.c.* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom IV. Komentarz. Art. 730–1095*, pod red. A. Marciniaka, Legalis Online.

²³ Zauważyć należy, iż część komentatorów uważa, że odebranie od dłużnika wykazu majątku musi być skuteczne. Tak np. M. Łochowski, *Komentarz do art. 801 k.p.c.* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 730–1217*, t. 2, pod red. T. Szancły, Legalis Online.

wysłucha wierzyciela w sposób przewidziany w art. 827 § 1 k.p.c. W takim przypadku warunkiem żądania przez wierzyciela dalszego prowadzenia egzekucji jest zlecenie komornikowi poszukiwania majątku dłużnika (art. 801 § 4 k.p.c.). Oznacza to, że w ramach prowadzonego postępowania egzekucyjnego komornik powinien ustalić z urzędu majątek dłużnika w zakresie znanym mu z innych prowadzonych postępowań albo na podstawie publicznie dostępnych źródeł informacji, albo rejestrów, do których ma dostęp drogą elektroniczną, oraz wezwać dłużnika do złożenia wykazu majątku. Dokonywanie zapytań w trybie art. 761 § 1²⁴ k.p.c. ograniczone będzie jednak do zakreślonych przez wierzyciela sposobów egzekucji (o ile zostały one wskazane przez wierzyciela w trybie art. 799 § 1 k.p.c.) oraz uiszczonych przez wierzyciela zaliczek na wydatki (art. 7 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych²⁴), a także wniosków składanych w toku postępowania. W sytuacji, w której wierzyciel nie wskazał wybranych przez siebie sposobów egzekucji, w ramach prowadzonego postępowania komornik powinien prowadzić egzekucję z ruchomości, wynagrodzenia za pracę, wierzytelności z rachunku bankowego oraz innych wierzytelności. Tak zakreślony wniosek wierzyciela oznacza, że komornik z urzędu winien wezwać dłużnika do złożenia wykazu majątku i ustalić płatnika składek na ubezpieczenie społeczne lub zdrowotne dłużnika w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych oraz Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, ustalić rachunki bankowe dłużnika (np. w Centralnej informacji o rachunkach), poszukiwać wierzytelności przysługujących dłużnikowi (np. poprzez wniosek o udostępnienie danych składany naczelnikowi właściwego urzędu skarbowego – w tym także przez zajęcie wierzytelności, o której mowa w art. 902² § 1 k.p.c.) oraz ustalić posiadane przez dłużnika pojazdy mechaniczne w drodze zapytania do Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców. Jeżeli w wyniku złożonego przez dłużnika wykazu majątku lub dostępnych źródeł informacji albo rejestrów, do których komornik

²⁴ Dz.U. z 2018 r., poz. 770 z późn. zm.; dalej: u.k.k.

ma dostęp drogą elektroniczną (np. CEPiK), a także w zakresie znanym z innych prowadzonych postępowań lub wskazanym przez wierzyciela okaże się, że dłużnik posiada majątek ruchomy, komornik winien podjąć czynności w miejscu zamieszkania lub siedziby dłużnika, względnie w innym miejscu położenia ruchomości, w celu ich zajęcia – i to w ramach egzekucji z ruchomości, która nie wymaga zlecenia przez wierzyciela poszukiwania majątku. Nie sposób zaaprobować praktyki części organów egzekucyjnych, które uznają, iż podjęcie czynności w miejscu zamieszkania lub siedziby dłużnika jest w każdym wypadku czynnością poszukiwania majątku dłużnika, co nie mieści się w dyspozycji art. 801 § 1 k.p.c. Nie można bowiem nie zauważyć, iż indywidualnie ustalone w trybie przepisu art. 801 § 1 k.p.c. ruchomości dłużnika są majątkiem podlegającym zajęciu w ramach dopuszczalnego sposobu egzekucji z ruchomości, a zatem komornik w tym wypadku nie podejmuje czynności w celu ich ustalenia, lecz zajęcia. Dopiero po przeprowadzeniu wszystkich wymaganych czynności wysłuchanie wierzyciela w trybie przepisu art. 827 § 1 k.p.c. przed umorzeniem postępowania w trybie art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c. powoduje, iż warunkiem żądania dalszego prowadzenia egzekucji jest zlecenie komornikowi poszukiwania majątku²⁵. Przedwczesne wysłuchanie wierzyciela przed umorzeniem postępowania podlega zaskarżeniu na zasadach ogólnych (art. 767 § 1 k.p.c.).

Należy zauważyć, iż zgodnie z art. 801² k.p.c. wierzyciel może zlecić komornikowi poszukiwanie majątku dłużnika, jeżeli w drodze czynności przewidzianych w art. 801 § 1 pkt 1 k.p.c. nie zdołano ustalić majątku pozwalającego na zaspokojenie dochodzonego świadczenia. Poszukiwaniem majątku nie jest realizacja wniosków wierzyciela o zwrócenie się z żądaniem udzielenia informacji od podmiotów wymienionych w art. 761 § 1¹ k.p.c. Przepis ten normuje sytuację odmienną niż ta przewidziana w art. 801 § 4 k.p.c. Jak się wydaje, wierzyciel może zlecić komornikowi poszukiwanie majątku w dwóch momentach. Po pierwsze,

²⁵ Tak też A. Jarocho, *Komentarz do art. 801 k.p.c.*, *op. cit.*; R. Kulski, *Komentarz do art. 801 k.p.c.*, *op. cit.*

wierzyciel może złożyć wniosek, o którym mowa w art. 801² k.p.c., jeszcze przed stwierdzeniem podstaw do umorzenia postępowania, lecz po zawiadomieniu o bezskuteczności czynności ustalenia majątku dłużnika w drodze urzędowych zapytań. Po drugie, zlecenie takie może zostać złożone w przypadku stwierdzenia przez komornika, iż po przeprowadzeniu z urzędu czynności ustalających majątek dłużnika oraz odebraniu od dłużnika wykazu majątku, z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów postępowania – tj. po wysłuchaniu wierzyciela przed umorzeniem postępowania. Zlecenie złożone w pierwszym przypadku nie może oznaczać występowania z żądaniami udzielenia informacji np. do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika właściwego urzędu skarbowego, czy ustalenia banku prowadzącego dla dłużnika rachunek bankowy. Czynności poszukiwania mogą jednak dotyczyć ustalenia nie-rejestrowanych ruchomości dłużnika w miejscu jego zamieszkania lub siedziby (czy też ustalenia miejsca ich położenia). Uwzględniając wzajemny stosunek przepisu art. 801 § 4 oraz 801² k.p.c., stwierdzić należy, iż art. 801 § 4 stanowi *lex specialis* względem art. 801². Oznacza to, że żądanie przez wierzyciela dalszego prowadzenia egzekucji po stwierdzeniu przez komornika podstaw do umorzenia postępowania w trybie art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c., po prawidłowym przeprowadzeniu wszystkich czynności przewidzianych w art. 801 § 1 k.p.c.²⁶ – i w granicach wniosków wierzyciela oraz uiszczonych przez niego zaliczek – przejawiające się choćby wnioskiem o zwrócenie się z żądaniem udzielenia informacji w trybie art. 761 § 1¹ k.p.c., uzależnione jest od zlecenia poszukiwania majątku. Regulacja ta ma na celu dyscyplinowanie wierzyciela w zakresie składanych w toku postępowania wniosków, gdyż z punktu widzenia jego sprawności nie jest pożądane, aby wierzyciel zlecał dokonanie poszczególnych czynności (zapytań) już po stwierdzeniu przez

²⁶ Podobnie o potrzebie udokumentowania bezskuteczności czynności, o których mowa w art. 801 § 1 pkt 1 k.p.c., wypowiada się I. Kunicki, *Złożenie wykazu majątku i poszukiwanie przez komornika majątku dłużnika. Komentarz do art. 801¹ i 801² KPC zmodyfikowanych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych*, PPE 2019, nr 11, Legalis Online.

komornika podstaw do umorzenia postępowania. W takim wypadku wniosek wierzyciela prawidłowo pouczonego o treści art. 801 § 4 k.p.c. przy wysłuchaniu przed umorzeniem postępowania będzie także wnioskiem o poszukiwanie majątku dłużnika. Tym samym, komornik uzależni dokonanie tej czynności nie tylko od uiszczenia zaliczki na wydatki, lecz także opłaty stałej, o której mowa w art. 44 u.k.k. Jeżeli od wniosku nie uiszczono należnej opłaty, komornik wezwie wnioskodawcę do jej uiszczenia w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania. Jeżeli wniosek złożyła osoba zamieszkała lub mająca siedzibę za granicą, która nie ma w kraju przedstawiciela, komornik wyznaczy termin na uiszczenie opłaty nie krótszy niż miesiąc. W wezwaniu komornik określi wysokość należnej opłaty, termin jej uiszczenia oraz pouczy wnioskodawcę o skutkach niewykonania wezwania. Komornik nie podejmie czynności na wniosek, od którego nie została uiszczona należna opłata. Po bezskutecznym upływie określonego terminu komornik zwróci wniosek. Wniosek zwrócony nie wywołuje skutków, jakie ustawa wiąże z jego wniesieniem (art. 22 ust. 2–4 u.k.k.).

6. Podsumowanie

Z poczynionych wyżej rozważań wynika, iż w przypadku żądania przez wierzyciela dalszego prowadzenia egzekucji, po wysłuchaniu przed umorzeniem postępowania w trybie art. 827 § 1 k.p.c., poszukiwaniem majątku dłużnika jest także realizacja wniosków wierzyciela o zwrócenie się z żądaniem udzielenia informacji do podmiotów wymienionych w art. 761¹ pkt 1–6 k.p.c. Oznacza to, iż w sytuacji żądania dalszego prowadzenia egzekucji przejawiającego się wnioskiem wierzyciela o zwrócenie się z zapytaniem np. do organu rentowego, czynność ta uzależniona będzie od zlecenia komornikowi poszukiwania majątku dłużnika. Nie wymaga jednak zlecenia poszukiwania majątku wniosek wierzyciela o zawieszenie postępowania, gdyż w jego okresie nie podejmuje się czynności (art. 179 § 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). Dokonanie

czynności po podjęciu postępowania uzależnione będzie jednak od zlecenia, o którym mowa w art. 801² k.p.c. w zw. z art. 801 § 4 zd. 2 k.p.c. Należy również zauważyć, iż w odniesieniu do sytuacji po wysłuchaniu wierzyciela przed umorzeniem postępowania traci aktualność zapatrywanie wyrażone we wspomnianym już postanowieniu Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 6 października 2015 r. (XV Cz 1089/15). Orzeczenie to wciąż przywoływane jest chętnie przez wierzycieli i ich pełnomocników żądających dokonania zapytań po wysłuchaniu w trybie art. 827 § 1 k.p.c., nie zauważając przy tym istotnej zmiany stanu prawnego i wprowadzenia do porządku prawnego przepisu art. 801 § 4 k.p.c. Ponadto, podjęcie czynności w miejscu zamieszkania lub siedziby dłużnika, a także miejscu położenia ruchomości, po ich ustaleniu w trybie art. 801 § 1 pkt 1–2 k.p.c. lub wskazaniu przez wierzyciela, nie jest czynnością poszukiwania majątku, o której mowa w art. 801² k.p.c.

SUMMARY Court Orders from Ukraine and their Execution in the Territory of Other Countries: Theoretical and Practical Aspects

The article gives an understanding of the concept of “document”, their classification and legal assessment. Administration of justice is accompanied by the publication of relevant procedural documents. One of the types of procedural documents is a court order.

The author focused on the theoretical and practical aspects of the court order.

The delivery of documents in the framework of a civil, economic or administrative case, as well as obtaining evidence and carrying out certain procedural actions in the territory of another state, is possible with the help of a court order for the provision of legal assistance.

The procedure for the formation and delivery of a court order on the provision of interstate legal assistance is considered. According to general legal norms, an order of the court of Ukraine is drawn up and sent in the manner prescribed by the Civil Procedural Code of Ukraine, the Economic Procedural Code of Ukraine, the Code of Administrative Procedure of Ukraine or international treaties, the consent of which is provided by the Verkhovna Rada of Ukraine.

The execution of the order by a foreign court or other competent body of a foreign state occurs through the Ministry of Justice of Ukraine. The court of Ukraine sends an instruction on the provision of legal assistance to the Ministry of Justice of Ukraine through its inter-regional administration, unless otherwise provided by the international treaty of Ukraine. After processing this order the Ministry of Justice of Ukraine sends it to the central authority for the provision of international legal assistance in civil matters of a foreign state. If an international treaty is not concluded, then the court sends such an order to the Ministry of Justice of Ukraine, which then sends it to the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine for transmission through diplomatic channels.

The article provides examples of judicial practice when considering cases with a foreign person on the provision of legal assistance.

Keywords: *document, official document, procedural document, court order, legal assistance, delivery of documents, obtaining evidence, carrying out certain procedural actions abroad*

STRESZCZENIE **Ukraińskie nakazy sądowe i ich egzekucja na terytorium innych państw: aspekty teoretyczne i praktyczne**

W artykule opisano zrozumienie koncepcji „dokumentu”, klasyfikację dokumentów oraz ocenę prawną. Administracji wymiaru sprawiedliwości towarzyszy publikacja odpowiednich dokumentów proceduralnych. Jednym z typów dokumentów proceduralnych jest nakaz sądowy.

Autorka skupia się na aspektach teoretycznych i praktycznych nakazu sądowego. Doręczenie dokumentów w ramach spraw cywilnych, gospodarczych lub administracyjnych oraz uzyskanie dowodów i podjęcie pewnych działań proceduralnych na terytorium innego państwa jest możliwe dzięki wykorzystaniu nakazu sądowego do uzyskania pomocy prawnej.

Rozpatrzono postępowanie o wydanie i doręczenie nakazu sądowego w sprawie udzielenia pomocy między państwowej. Zgodnie z ogólną normą prawną nakaz sądu Ukrainy zostaje sporządzony i wysłany w sposób przewidziany w Kodeksie postępowania cywilnego Ukrainy, Kodeksie postępowania gospodarczego Ukrainy, Kodeksie postępowania administracyjnego Ukrainy lub traktatów międzynarodowych, które wymagają zgody Rady Najwyższej (Verkhovna) Ukrainy.

Egzekucja nakazu przez sąd zagraniczny lub inny właściwy organ państwa zagranicznego odbywa się za pośrednictwem Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy. Sąd ukraiński wysyła polecenie dotyczące pomocy prawnej do Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy za pośrednictwem właściwej administracji międzyregionalnej, chyba że umowa międzynarodowa zawarta przez Ukrainę przewiduje inaczej. Po przetworzeniu danego nakazu Ministerstwo Sprawiedliwości Ukrainy wysyła go do centralnego organu w celu udzielenia międzynarodowej pomocy prawnej w sprawach cywilnych zagranicą. W przypadku gdy nie zawarto umowy międzynarodowej, sąd przesyła taki nakaz do Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy, które z kolei kieruje go do Ministerstwa Spraw Zagranicznych Ukrainy w celu przekazania za pośrednictwem kanałów dyplomatycznych.

Artykuł zawiera przykłady praktyki sądowej przy rozpatrywaniu spraw z udziałem osoby zagranicznej w zakresie udzielania pomocy prawnej.

Słowa kluczowe: dokument, dokument oficjalny, dokument proceduralny, nakaz sądowy, pomoc prawna, doręczenie dokumentów, uzyskanie dowodów, prowadzenie określonych działań proceduralnych za granicą

Court Orders from Ukraine and their Execution in the Territory of Other Countries: Theoretical and Practical Aspects

In modern conditions, in legal and judicial practice, emphasis is placed on the compilation of various kinds of official and procedural documents. In particular, the administration of justice is accompanied by the issuance of relevant procedural documents. Therefore, the document is the main tool for practising lawyers, by which necessary information is transmitted.

The concept of “document” is ambiguous and depends on the industry and for what purposes it is used. According to the encyclopaedic definition, a document (from lat. Documentum) is a literal translation of a sample, certificate, evidence, written act, which can serve as evidence of legal relations or facts that give rise to legal relations¹.

From the point of view of document management, a document is the result of the reflection of specific information on special material according to a specific standard or form².

¹ Ukr. sov. enciklopediya [Ukr. Sov. Encyclopedia].(1980, t. 3). [in Ukrainian].

² Dokumentoznavstvo [Documentation] pidruchniki.com Retrieved from https://pidruchniki.com/1552011748798/dokumentoznavstvo/ponyattya_dokumenta [in Ukrainian].

In everyday life, “a document is a means of fixing information about facts, events, phenomena of objective reality and the mental activity of person”³.

According to Art. 1 of the Law of Ukraine “On Information”, the concept of a document pertains to a material medium containing information, the main functions of which are its storage and transmission in time and space⁴.

In the official activities of state bodies, enterprises of all forms of ownership, institutions, organizations and their officials, official documents are used.

The Ukrainian legislation gives the following definition of the term “official document” – it is drawn up, issued, certified in compliance with the rules defined by the legislation by an authorized person who has the right to prepare, issue and certify certain types of documents, confirm or certify certain documents in connection with his professional or official activities, events, phenomena or facts and containing details and information required by law⁵.

The most important feature in a document is its content, in particular, the relevance of the information recorded in it to a specific subject or line of activity.

However, in legal literature there are different views on the classification of official documents. Considering the versatility of the classification approaches, we single out the main groups and types of official documents, which in most cases are used in the practical activities of law enforcement agencies, lawyers, judicial and other institutions.

1. By name: statement, certificate, description, cover letter, memo, explanatory note, invitation, report, act, protocol.

³ Deloproizvodstvo i arxivnoe delo. Terminy i opredeleniya. Vved.: GOST 16487-83 [Paperwork and archiving. Terms and Definitions. Introduction: GOST 16487-83]. (1983). [in Russian].

⁴ Pro informaciyu: Zakon Ukrainy [About information: Law of Ukraine]. (1992). zakon.rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> [in Ukrainian].

⁵ Dokumentni resursi : navch. posib. S.O. Lisina [Documentary resources: textb. allowance. S.O. Lisina]. (2013, Lviv). ISBN 978-617-607-492-2 [in Ukrainian].

2. By origin: official (service) and personal documents. Official documents are created by organizations, enterprises and officials who represent them and are executed in the manner prescribed by law. Personal documents are created by individuals, they do not relate to the scope of their official activities.

3. By appointment: according to personnel (application, curriculum vitae, resume, order), reference and information (reference, memo, protocol, extract from the minutes, telegram, fax, article), accounting and financial (act, power of attorney, receipt, list, table), administrative (regulation, determination, indication, order), organizational (regulation, charter, instruction), documents of collegial bodies (resolution, decision, protocol), business-contractual (contract, labour contract, contract), regulatory legal (codes, laws, decrees, decrees, instructions, orders).

4. In form: standard (typical) and individual. Standard documents have the same form and are filled in a certain sequence and according to the same rules (standard letters, standard instructions and standard provisions). Individual documents are created on the basis of standard documents and are compiled in each case, for individual situations, and are printed or written by hand (protocols, orders, statements).

5. By terms of execution: low, normal, urgent, very urgent. The deadline for the execution of documents is established by law, relevant legal acts or by chief.

6. With a degree of publicity: for general use, for official use, secret, top secret.

7. By stages of creation: originals (original) and copies. The original is the main form of the document, the first and only copy of it. A copy is an exact reproduction of the original. Varieties of copy are extract, excerpt, and duplicate. An extract is a full copy of the document sent from the institution, which stays with the sender. When there is a need to reproduce only a part of a document, then an excerpt is made. A duplicate is the second copy of a document issued in connection with the loss of the original. Legally, the original and duplicate are equivalent.

8. By shelf life: temporary (up to 10 years), long-term (more than 10 years) and permanent storage.

9. By structure: simple and complex. Simple documents reflect one question (order, contract, act, explanatory note), whilst complex ones reflect several (protocols, contracts).

10. By the method of recording information: written, mechanical, magnetic, photographic, optical, laser, graphic, electronic.

11. According to the sources of occurrence: primary and secondary.

12. By legal force: real (true), which can be valid and inoperative (have lost legal force), fake (false)^{6, 7}.

A certain place in the classification of official documents is occupied by *legal or law documents*. Under this classification it should be understood that the documents contain legal information.

Theoretically, it can be stated that a legal document (from documentum – sample, certificate, evidence) is a material object containing legally important information in a fixed form and specially designed for its receipt, storage, use and dissemination in time and space. Moreover, the specified information is recorded on the specified material object in any available way (paper, magnetic, film, photo, video, and so on)⁸.

From the point of view of court proceedings, the term document (legal) means information created or received by a court in the course of its activity, recorded on a material medium, the main function of which is its storage and transmission in time and space (Paragraph 1 of the Instructions for Record Keeping in Local and Appeal Courts of Ukraine, approved by Order of the State Judicial Administration of Ukraine of 08.20.2019 No. 814)⁹.

⁶ Dokumentoznavstvo [Documentation] pidruchniki.com...

⁷ Pravove pismo: navch. posib. R.O. Stefanchuk [Legal letter: textb. allowance. R.O. Stefanchuk]. (2011, Kyev). westudents.com.ua Retrieved from <https://westudents.com.ua/knigi/71-pravove-pismo-stefanchuk-ro.html> [in Ukrainian].

⁸ Pravove pismo: navch. posib. R.O. Stefanchuk...

⁹ Instrukciya z dilovodstva v misceviz ta apelyacijnix sudax Ukraïni: Nakaz Derzhavnoi sudovoï administracii Ukraïni [Instruction on clerical work in local and appeal courts of Ukraine: Order of the State Judicial Administration of Ukraine]. (2019, No.814). dsa.court.gov.ua Retrieved from https://dsa.court.gov.ua/userfiles/media/media/814_1-Annex_court_codes_1.pdf [in Ukrainian].

Types of legal (law) documents are *procedural documents*. It is necessary to understand that procedural documents formalize the actions and decisions of certain bodies and their officials, courts engaged in criminal, civil, economic and administrative proceedings.

So, criminal procedure documents are written documents drawn up on the basis of the criminal procedure law by an authorized entity in connection with the performance of procedural actions or the adoption of procedural decisions in which information is recorded on the progress and results of the criminal procedure. For example: decree, protocol, indictment, sentence, appeal and cassation.

The procedural documents of non-criminal jurisdiction should include written documents drawn up on the basis of civil procedural, economic procedural and administrative procedural legislation by authorized entities in connection with the implementation of procedural actions or the adoption of procedural decisions in which information is recorded on the progress and outcome of civil procedural, economic and administrative and procedural activities. For example, the following documents are more common: statement, statement of claim, petition, decree, determination, resolution, appeal and cassation.

A court decision of any court or jurisdiction is an appropriate legal document designed to provide effective protection of violated, unrecognized or disputed rights, freedoms or interests of individuals, the rights and interests of legal entities, as well as the interests of the state. It must be legal, justified and objective.

For a court decision to be made by a court of Ukraine in cases involving the participation of foreign persons, it becomes necessary to obtain legal assistance abroad, namely, to serve documents, obtain evidence, and conduct certain procedural actions in the territory of another state.

In accordance with the requirements of Art. 496 of the Civil Procedure Code of Ukraine, foreigners, stateless persons, foreign legal entities, foreign states (their bodies and officials) and international organizations have the right to appeal to the courts of Ukraine to protect their

rights, freedoms or interests. Foreigners have procedural rights and obligations on an equal basis with individuals and legal entities of Ukraine, except for cases provided for by the Constitution and Laws of Ukraine, as well as international treaties, the consent of which is provided by the Verkhovna Rada of Ukraine¹⁰.

The main document governing an appeal by the courts of Ukraine to provide legal assistance outside Ukraine is a *court order*.

A court order, as a kind of procedural document, is drawn up by the court when considering cases with a foreign person with a previous ruling. In our opinion, a court order constitutes a request as a procedural document, which is addressed to a foreign state in order to carry out specific actions, including procedural ones.

According to the requirements of Part 1 of Art. 80 of the Law of Ukraine “On Private International Law”, if when considering a case with a foreign element, the court has a need to hand over documents or obtain evidence to carry out certain procedural actions abroad, the court can send a corresponding order to the competent authority of a foreign state in the manner established by the procedural law of Ukraine or international treaty of Ukraine¹¹.

However, this Law does not broadly specify the execution of such court orders. A more unified procedure for the appeal of a court of Ukraine on instructions to provide legal assistance in a non-criminal sphere to a foreign court or other competent body of another state, as well as the specifics of its implementation, are normatively enshrined in the procedural legislation (Articles 498, 502 of the Civil Procedure Code of Ukraine, Articles 367, 372 of the Economic Procedural Code of Ukraine, Articles 85, 89 of the Code of Administrative Procedure of Ukraine and international treaties of Ukraine.

¹⁰ Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Civil Procedural Code of Ukraine]. (2004). zakon.rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> [in Ukrainian].

¹¹ Pro mizhnarodne privatne pravo: Zakon Ukrainy [On Private International Law: Law of Ukraine]. (2005). zakon.rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15> [in Ukrainian].

In particular, according to part 1, 2 of art. 498 Code of Civil Procedure of Ukraine (similar legal norms are contained in the Code of the Economic Procedural Code of Ukraine and of the Code of Administrative Procedure of Ukraine), if during the course of the proceedings the court needs to hand over documents, obtain evidence, conduct certain procedural actions in the territory of another state, the court of Ukraine may apply to a foreign court with a relevant judicial court order or other competent authority of a foreign state in the manner prescribed by this Code or an international treaty, consent to be bound by the Verkhovna Rada of Ukraine. If an international agreement is not reached, the order of the court of Ukraine is sent to the Ministry of Justice of Ukraine, which then sends it to the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine for transmission through diplomatic channels¹².

This procedure is also defined in paragraphs 2.1, 2.10 of the Instruction “On the Procedure for Fulfilling International Treaties on the Provision of Legal Assistance in Civil Matters Concerning the Handling of Documents, Obtaining Evidence and the Recognition and Enforcement of Judicial Decisions”, approved by the Order of the Ministry of Justice of Ukraine and the State Judicial Administration Ukraine dated June 27, 2008, No. 1092/15264 (hereinafter referred to as the Instruction)¹³. At the same time, the Instruction details the name of the court order, namely, the court of Ukraine draws up an *order for the provision of legal assistance abroad*. Such an order is drawn up by the court of Ukraine, considering a civil case, and should contain information and documents provided for by the international treaty of Ukraine.

¹² Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy...

¹³ Instrukciya pro porjadok vikonannya mizhnarodnix dogovoriv z pitan nadannya pravovoï dopomogi v civilnix spravax shhodo vruchennya dokumentiv, otrimannya dokaziv ta viznannya i vikonannya sudovix rishen: Nakaz Ministerstva yusticii Ukraïni ta Derzhavnoï sudovoï administracii Ukraïni [Instruction on the procedure for the implementation of international treaties on the provision of legal assistance in civil matters regarding the delivery of documents, obtaining evidence and recognition and enforcement of court decisions: Order of the Ministry of Justice of Ukraine and the State Judicial Administration of Ukraine]. (2008, No. 1092/15264). zakon.rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0573-08> [in Ukrainian].

At an international level, this issue is regulated by three main international legal acts – the Conventions: *On the Service Abroad of Judicial and Extrajudicial Documents in Civil or Commercial Matters* of 1965 (consent to the mandatory application of the provisions of which was granted by Ukraine in accordance with the Law of Ukraine of 10.19.2000 “On Ukraine’s Accession to the Convention on the Serving of Judicial and Extrajudicial Documents in Civil or Commercial Matters Abroad”); *On obtaining evidence abroad in civil or commercial matters* of 1970 (consent to the mandatory application of the provisions of which was granted by Ukraine according to the Law of Ukraine of 10.19.2000 “On Ukraine’s accession to the Convention on the receipt of evidence abroad in civil or commercial matters”); *On legal assistance and legal relations in civil, family and criminal matters* of 1993 and its Protocol of 1997 (consent to the mandatory application of the provisions of which was granted by Ukraine in accordance with the Law of Ukraine of 10.11.1994 “On Ratification of the Convention on Legal Assistance and Legal Relations in Civil, Family and Criminal Cases” and the Law of Ukraine of 03.03.1998” On Ratification of the Protocol to the Convention on Legal Assistance and legal relations in civil, family and criminal matters of January 22, 1993”), as well as *bilateral and multilateral international legal assistance treaties* concluded by Ukraine with other states.

For example, according to Art. 4 of the Agreement between Ukraine and the Republic of Poland on legal assistance and legal relations in civil and criminal matters of 05.24.1993 (Ratified by the Verkhovna Rada of Ukraine 04.02.1994), the contractual Parties provide mutual legal assistance in preparing, sending and serving documents, conducting a search, seizing and the issuance of physical evidence, examination, interrogation of the parties, witnesses, experts, suspects, accused and defendants, as well as other actions¹⁴.

¹⁴ Dogovir mizh Ukraïnoyu i Respublikoyu Polshha pro pravovu dopomogu ta pravovi vidnosini u civilnix i kriminalnix spravax: ratifikovanij postanovoyu Verxovnoi Radi Ukraïni 4 lyutogo 1994 roku [Treaty between Ukraine and the Republic of Poland on legal assistance and legal relations in civil and criminal matters: ratified

So, thanks to court orders, international legal assistance is being provided as an effective legal means of cooperation between judicial and other jurisdictional bodies of different countries.

Despite the normative definition of the types of legal assistance (delivery of documents, obtaining evidence, carrying out certain procedural actions in the territory of another state) and the procedure for applying the court of Ukraine with a judicial order to provide legal assistance and its implementation, the current procedural legislation does not contain a clear understanding of the concept of “judicial order”. In this regard, in science there are various approaches to the definition of this term. An analysis of the legal literature allows us to conclude that some scholars see it as a separate type of legal assistance, others as a tool for applying for legal assistance, and others as a form of interaction between authorized state bodies or a procedural form of referral.

For example, G.A. Tsirat acknowledges that “... the provision of legal assistance, especially in the form of executing court orders is a form of interaction between public authorities of various states and this is possible only with the consent or agreement between the respective states. This gives such assistance the character of “international legal assistance”¹⁵.

Scientist V.A. Bigun notes that “... in an international civil proceeding a foreign judicial order means an appeal from a competent court of one state to a court of another state with a request for international legal assistance in civil matters regarding the delivery of documents, obtaining evidence and other procedural actions in the territory of another state. Such an appeal may be in the form of an order, supplication, request, depending on the requirements of the international treaty of Ukraine”¹⁶.

by the Verkhovna Rada of Ukraine on February 4, 1994]. (1993). zakon.rada.gov.ua Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_174 [in Ukrainian].

¹⁵ G.A. Cirat [G.A. Cirat]. (2011). file:///C:/Users/Svetlana/Downloads/vaa_u_2011_2_27.pdf [in Ukrainian].

¹⁶ O.S. Ribak, O.P. Svitlichnij, *Institut inozemnogo sudovogo doruchennya u civilnomu procesi ukraïni: monografiya* [O.S. Ribak, O.P. Svitlichnij, *Institute of Foreign Judicial Assignment in the Civil Procedure of Ukraine: Monograph*]. (2017, Kyev). <https://www.businesslaw.org.ua/instytut-inozemnogo-sudovogo-doruchennya/> [in Ukrainian].

According to O.S. Rybak and A.P. Svetlichnii, "... the concept of a "court order" is disclosed by detailing certain procedural actions that a court of another state must carry out and the presence of other qualifications that are inherent in it"¹⁷.

We can agree with the indicated scientific views, since all of them provide a correct understanding of the indicated procedural document in its broad sense.

However, listing a number of views of scientists regarding the understanding of this concept, we believe that a *court order of the court of Ukraine* is a procedural document that has the appropriate procedural form by which legal assistance is provided. A court order is a request that is addressed to a foreign state in order to carry out specific actions, including procedural ones in the territory of another state (delivery of documents, obtaining evidence, carrying out certain procedural actions).

In accordance with the norms of national legislation, the order is drawn up by the court of Ukraine, which considers a civil (economic, administrative) case and must contain information and documents provided for by the international treaty of Ukraine. It is addressed to the competent authority (court) of the requested state. If the international agreement of Ukraine does not provide otherwise, in accordance with Art. 499 of the Civil Procedure Code of Ukraine and paragraph 2.10 of the Instructions, the instruction must contain the following:

- name of the competent body of Ukraine considering a civil case;
- name of the international treaty of Ukraine on the basis of which the provision of legal assistance is requested;
- name and number of the civil case in which legal assistance is requested;
- available data on an individual: last name, first name, middle name, date and place of birth, place of residence, citizenship, place of work or profession or available data on a legal entity: name, location,

¹⁷ O.S. Ribak, O.P. Svitlichnij, *Institut inozemnogo sudovogo...*

identification code of the Unified State Register of Enterprises and Organizations of Ukraine, bank details ;

- in the presence of representatives of an individual or legal entity
 - their surnames, first names, patronymics and place of residence;
- the contents of the order, a clear list of procedural actions to be performed, as well as other information necessary to execute it;
- the procedural position of the person in respect of whom it is necessary to carry out procedural actions;
- if assistance is requested for the delivery of documents, the name of these documents is indicated;
- if assistance is requested about the submission of a call to the court, the date and time of the court session are indicated;
- if assistance is requested to obtain a witness testimony of a person
 - a list of questions or the essence of questions or facts on which it is necessary to obtain an explanation of the person;
- information on the availability of providing confidentiality of this order and information obtained during its execution;
- if necessary, indicate the desired time period during which the execution of the order is expected;
- if necessary, a request for permission to attend in person when executing an order of the representatives of the court of Ukraine who made this order, or of the participants in the trial or their representatives is noted;
- if necessary, a request is noted for the application of the norms of the procedural legislation of Ukraine when executing an order. In this case a description of the relevant procedure or the text of the relevant norms of the procedural legislation of Ukraine is attached to the order;
- a list of documents that are provided with an instruction.

When analyzing national legislation and international Conventions it should be noted that there are three types of court orders:

1) *An order for the delivery of documents* – a subpoena (message, summons) to the court, copies of the plaintiff's statement of claim and the

evidence attached thereto, and other procedural documents related to the consideration of the case. Such an order has a specific procedural form, and a confirmation form on delivery of the relevant procedural document is attached to it. In particular, with a request for the submission of a call to the court, a call must be made on the day of the trial, together with a notification of the guarantees of the person who is called, immunity from administrative/criminal liability in case of his appearance in the competent authority of Ukraine, provided for by the relevant international agreement.

This type of court order is sent abroad by Ukrainian courts in cases where the subject of civil legal relations (both citizens of Ukraine and a foreign citizens) reside in the territory of another state and who needs to send court documents as part of a civil case. Legal provisions of Art. 190 of the Civil Procedural Code of Ukraine enshrined that the court is obliged to send the participants in the case a copy of the ruling on the opening of the proceedings, as well as a copy of the statement of claim with copies of the documents attached to it¹⁸.

In cases stipulated by an international agreement, the order on the submission of a subpoena to a witness and an expert shall indicate their right to reimburse expenses associated with moving and staying within the territory of Ukraine, as well as to reimbursement of lost earnings for days absent from work, and in the case of calling experts – the right to remuneration for the examination.

If legal assistance is requested or provided on the basis of the Convention on delivery of Judicial and Extrajudicial Documents in Civil or Commercial Matters Abroad, the order (form) is drawn up by the court in the form of a request established by this Convention.

2) *An order to carry out certain procedural actions* – interrogation of the parties, witnesses, experts, examination, examination of evidence on the spot and so on. All documents that are attached to the order must be executed

¹⁸ Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy...

in accordance with the legislation of Ukraine, certified by the signature of the judge and the seal of the court of Ukraine in appropriate cases.

3) *Instruction for obtaining evidence* – the seizure and issuance of material, written and electronic, which is compiled by the court of Ukraine on the basis of the Convention on the receipt of evidence abroad in civil or commercial matters in the form of a request. Among the necessary details of this request (name of the authority, names of the parties, and so on), the court must indicate the evidence that needs to be obtained.

So, court orders are a procedural form of a document, signed by a judge and sealed with the official seal of the court of Ukraine.

In practical activities there are cases of combining the provision of various types of legal assistance in one court order. However, today the national procedural law does not provide a concrete answer to this question. At the same time, paragraph 2.1.7 (section II) of the Instructions provides that, if necessary, one order may contain a request for delivery of documents, for the execution of procedural actions or for the provision of other legal assistance if it concerns the same person, or in other cases, when this is due to expediency¹⁹.

The basis for combining several types of legal assistance in one procedural document is the presence of one subject of civil legal relations in relation to whom the indicated legal assistance is provided or is considered on the basis of the expediency and reasonableness of such a combination.

An example of combining the above types of legal assistance is a court ruling on a court order to provide legal assistance to a foreign court and the suspension of the proceedings²⁰, placed in the Unified State Register of Judicial Decisions.

¹⁹ Dogovir mizh Ukraïnoyu i Respublikoyu Polshha...

²⁰ Uxvala Kolomijskogo miskrajonnogo sudu Ivano – Frankivskoï oblasti vid 11 grudnya 2019 roku: sprava No. 346/5686/19 [The ruling of the Kolomyia City Court of Ivano-Frankivsk Region of December 11, 2019: case No. 346/5686/19]. (2019). reyestr.court.gov.ua Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86408723> [in Ukrainian].

So, the following is seen from its content: “To charge the central authority of the Kingdom of the Netherlands on the basis of a court order for legal assistance, namely: to hand PERSON_2 copies of the statement of claim and the documents attached to it, a copy of the court’s decision, and perform a separate procedural action, in particular interrogation PERSON_2 as a defendant regarding the stated claims for divorce.

To interrogate the defendant PERSON_2 on the merits of the claim, including the following questions:

- Does the defendant acknowledge the circumstances of the statement of claim submitted by the plaintiff? In the whole part, partly, and in what part?
- If he does not admit to the claims, then with what evidence can he refute the plaintiff’s communication of the circumstances?
- What other factual circumstances that may be relevant to the resolution of the dispute can the defendant report? Does he want to provide evidence?
- Does he want to be present at the hearing of the case and does not object to the consideration of the case in his absence? If the defendant wishes to be present at the hearing of the case then by what means of communication (fax, telephone, official e-mail, etc.) will it be possible to send a subpoena to the court?”²¹.

A feature of such court orders is that the order is executed in the Ukrainian language and a certified translation is attached in the official language of the respective state, unless otherwise provided by an international agreement, the consent of which is provided by the Verkhovna Rada of Ukraine (part 3 of article 499 of the Civil Procedure Code of Ukraine).

A certain feature is also given to the order of execution of court orders. National legislation provides two methods of enforcement:

²¹ Uxvala Kolomijskogo miskrajonnogo sudu...

- 1) by a foreign court or other competent authority of a foreign state;
- 2) foreign diplomatic institutions of Ukraine.

So, the execution of an order by a foreign court or other competent authority of a foreign state occurs through the Ministry of Justice of Ukraine. The court of Ukraine sends an instruction on the provision of legal assistance to the Ministry of Justice of Ukraine through its inter-regional administration, unless otherwise provided by the international treaty of Ukraine. After processing this order, which is valid for 14 days, the Ministry of Justice of Ukraine sends it to the central authority for the provision of international legal assistance in civil matters of the requested state.

For example, the decision of the district court of September 10, 2019 indicated: "Send a court order to the Ministry of Justice of Ukraine with the aim of properly informing PERSON_2 through the Ministry of Justice of the Republic of Turkey about the existence of civil case No. 949/1315/19 and the time and place of its consideration. To suspend the proceedings on the suit PERSON_1 to PERSON_2 on divorce until a response is received from the competent court of the Republic of Turkey or other competent authority of the Republic of Turkey on a judicial request for legal assistance"²².

According to general legal norms, the order of the court of Ukraine is sent in accordance with the procedure established by the Code of Civil Procedure of Ukraine or an international agreement, the consent of which is provided by the Verkhovna Rada of Ukraine. If an international treaty is not concluded, then the court sends such an order to the Ministry of Justice of Ukraine which then sends it to the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine for transmission through diplomatic channels.

For example, in the decision of the district court of March 5, 2020 in case No. 2/742/94/20, it is specified that an appeal to the Ministry

²² Uxvala Dubrovickogo rajonnogo sudu Rivnenskoï oblasti vid 10 veresnya 2019 roku: sprava No. 949/1315/19 [The decision of the Dubrovitsky district court of the Rivne region of September 10, 2019: case No. 949/1315/19] (2019). reyestr.court.gov.ua Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84268401> [in Ukrainian].

of Foreign Affairs of Ukraine should be sent to the Ministry of Justice of Ukraine through the Main Territorial Administration of Justice in the Chernihiv Region, on a court order for notification of diplomatic channels of T company on the consideration by a district court of a civil case in which the company was involved as a co-defendant, and on the transfer of procedural documents in this case for further transfer to the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine²³. In this case, the order of the court of Ukraine is sent through diplomatic channels, since the specified company is located in the Republic of Panama, with which there are no contractual relations on a special procedure for regulating the execution of court orders.

Employees of a diplomatic mission or consular office of Ukraine in a foreign country may fulfil court orders to delivery of documents to citizens of Ukraine who reside in foreign countries. The delivery of such documents, in accordance with the requirements of the procedural legislation of Ukraine is carried out on receipt indicating the day of delivery, signed by an official and sealed with the seal of the corresponding foreign diplomatic institution of Ukraine.

If an employee of a diplomatic institution performs certain procedural actions he draws up a protocol that is signed by both parties (the person in respect of whom the procedural actions were committed and the person who committed the procedural actions) and sealed with the seal of the corresponding foreign diplomatic institution of Ukraine. The protocol must indicate the day, time and place of execution of the court order (Article 502 of the Civil Procedural Code of Ukraine).

So, instructions of the courts of Ukraine on the provision of legal assistance in civil matters by employees of diplomatic missions and consular posts are carried out in compliance with the current procedural legislation of Ukraine.

²³ Uxvala Priluckogo miskrajonnogo sudu Chernigivskoï oblasti vid 5 bereznya 2020 roku: sprava No 2/742/94/20 [The decision of the Prilutsk City Court of the Chernihiv region of March 5, 2020: case No. 2/742/94/20]. (2020). reyestr.court.gov.ua Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88198831> [in Ukrainian].

Regarding the procedure for the execution of court documents, art. 8 of the Convention “On the Serving of Judicial and Extrajudicial Documents in Civil or Commercial Matters Abroad”, stipulates that each state may deliver judicial documents to persons located abroad without any coercion directly with the help of its diplomatic or consular agents²⁴.

The basis for the preparation of a court order is the corresponding ruling of the court of Ukraine, in the operative part of which states the need to provide a specific type of interstate legal assistance in the consideration of civil (economic, administrative) cases. Procedural documents drawn up by a competent body of a foreign state in the execution of a court order have the legal force of an official document for Ukrainian courts.

The above legislative requirements regarding the execution of court orders are enshrined in Art. Art. 498, 502 of the Civil Procedural Code of Ukraine, Art. Art. 367, 371 of the Economic Procedural Code of Ukraine, Art. Art. 85, 89 of the Code of Administrative Procedure of Ukraine, part 2 of article 30 of the Law of Ukraine “On Private International Law”, section II of the Instruction “On the Procedure for the Implementation of International Treaties on the Provision of Legal Assistance in Civil Matters Concerning the Handling of Documents, Obtaining Evidence and Recognition and Enforcement of Judicial Decisions”).

Studying the question of the procedure for compiling and sending judicial documents for their execution on the territory of a foreign state, we should dwell on those problems that most often arise in judicial practice. An analysis of court decisions posted in the Unified State Register of Court Decisions draws attention to the fact that plaintiffs are allowed shortcomings in submitting procedural documents to national courts, resulting in time spent to eliminate them,

²⁴ Konvenciya pro vruchennya za kordonom sudovix ta pozasudovix dokumentiv u civilnix abo komercijnix spravax [Convention on the Service Abroad of Judicial and Extrajudicial Documents in Civil or Commercial Matters]. (1965). zakon.rada.gov.ua Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_890 [in Ukrainian].

thus significantly delaying proceedings, and complicating the preparation of legal aid requests.

For example, on April 20, 2020, the court left motionless a plaintiff's divorce proceedings, providing him with a deadline to eliminate the deficiencies, since this statement was written in Ukrainian, and translated into another language (German), which the respondent understands, the case is not included in the materials²⁵.

In a similar example, the statement of claim with all documents attached was not provided with a translation into Armenian or Russian which must be certified by an authorized translator or notarized. Since this statement of claim does not comply with the requirements of the Minsk Convention on Legal Assistance and Legal Relations in Civil, Family and Criminal Cases and the norms of procedural law, the court left it motionless and provided a time limit for eliminating these shortcomings²⁶.

In the following example, the plaintiff did not indicate in the statement of claim the address of the respondent's last actual place of residence in the United States, nor did he attach to the materials of the statement of claim documents confirming payment of the cost of delivering the documents in the USA²⁷.

In this example, the plaintiff attached a translation of the claim into the Russian language without proper certification²⁸.

²⁵ Uxvala Yagotinskogo rajonnogo sudu Kiïvskoï oblasti vid 17 kvitnya 2020 roku: sprava No 382/454/20 [The decision of the Yagotinsky district court of the Kiev region of April 17, 2020: case No. 382 / 454/20]. (2020). reyestr.court.gov.ua Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88822827> [in Ukrainian].

²⁶ Uxvala Priluckogo miskrajonnogo sudu Chernigivskoï oblasti vid 18 bereznya 2020 roku: sprava No 2/742/598/20 [The ruling of the Prilutsk City Court of the Chernihiv region of March 18, 2020: case No.2/742/598/20]. (2020). reyestr.court.gov.ua Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88293570> [in Ukrainian].

²⁷ Uxvala Nikopolskogo miskrajonnogo sudu Dnipropetrovskoï oblasti vid 03 veresnya 2019 roku: sprava No. 182/5601/19 [The decision of the Nikopol City Court of the Dnipropetrovsk Region of September 3, 2019: case No. 182/5601/19]. (2019). reyestr.court.gov.ua Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/83982856> [in Ukrainian].

²⁸ Uxvala Vlnogiriskogo miskogo sudu Dnipropetrovskoï oblasti vid 31 sichnya 2020 roku: sprava No. 174/34/20 [The decision of the Vlnogorsk city court of the Dnipropetrovsk region of January 31, 2020: case No. 174/34/20]. (2020). reyestr.court.gov.ua Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87437547> [in Ukrainian].

So, a review of judicial practice confirms that the problematic issues when the courts consider cases with a foreign person should be clarified at the first stage – before the plaintiff appeals to the court and submits a statement of claim with documents (evidence) attached to it. Otherwise, it may prolong the lawsuit for an extended time.

Thus, the order of the court is a procedural expression of the request of the judicial authorities of Ukraine for the provision of interstate legal assistance in the framework of the consideration of civil, economic or administrative cases. The court order, in accordance with the court ruling, clearly indicates the method of its implementation and the specific type of legal assistance with the provision of questions. The procedure for execution, delivery and execution of a court order is regulated by both the norms of the national procedural legislation and international treaties of Ukraine.

Conclusions

Firstly, a court order is a procedural appeal of a court of Ukraine to a court of a foreign state in order to provide assistance, which consists of serving documents, obtaining evidence, and carrying out specific procedural actions in the territory of another state.

Secondly, a court order is the only means of applying a national court to the competent authorities abroad for the provision of interstate legal assistance. The form, content and procedure for executing the order must comply with the requirements of the procedural legislation of Ukraine and international treaties, the consent of which is provided by the Verkhovna Rada of Ukraine.

Thirdly, the current procedural legislation and international treaties of Ukraine allow combining different types of interstate legal assistance in one court order.

Fourthly, the delivery of the court order and the documents attached to it are carried out through the relevant bodies of the Ministry

of Justice of Ukraine and diplomatic missions or consular offices of Ukraine abroad.

And Fifth, the procedural documents drawn up by the competent authority of a foreign state in the execution of a court order have the legal force of an official document for the courts of Ukraine.

Już w sklepie Currendy!
www.sklep.currenda.pl

Zawieszenie postępowania egzekucyjnego

Aleksandra Klich

PRACTICA

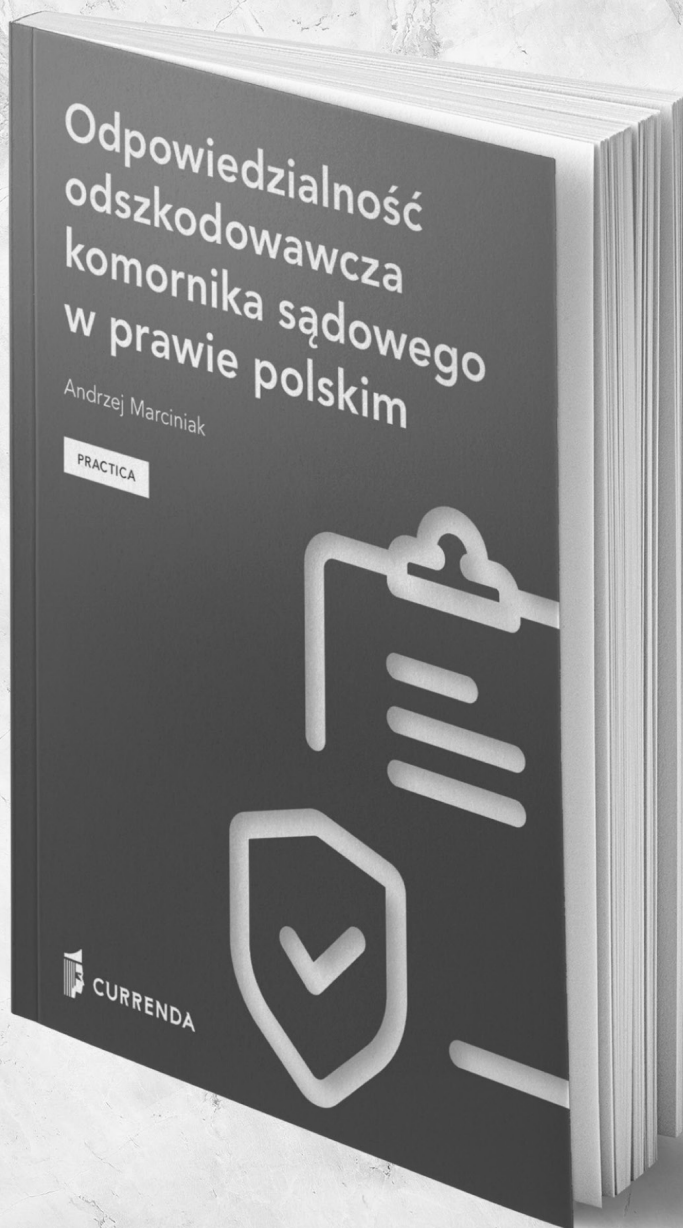
CURRENDA

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

Już w sklepie Currenda!
www.sklep.currenda.pl

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

Przegląd Prawa Egzekucyjnego

NR 9/2020

WSPIERAMY PROFESJONALISTÓW

al. Niepodległości 703A
81-853 Sopot

tel.: +48 58 550 38 75
faks: +48 58 712 90 65
e-mail: marketing@currenda.pl
www.currenda.pl/przegląd
www.sklep.currenda.pl

Nakład PPE: 600 egz.

Cena: 71 zł